

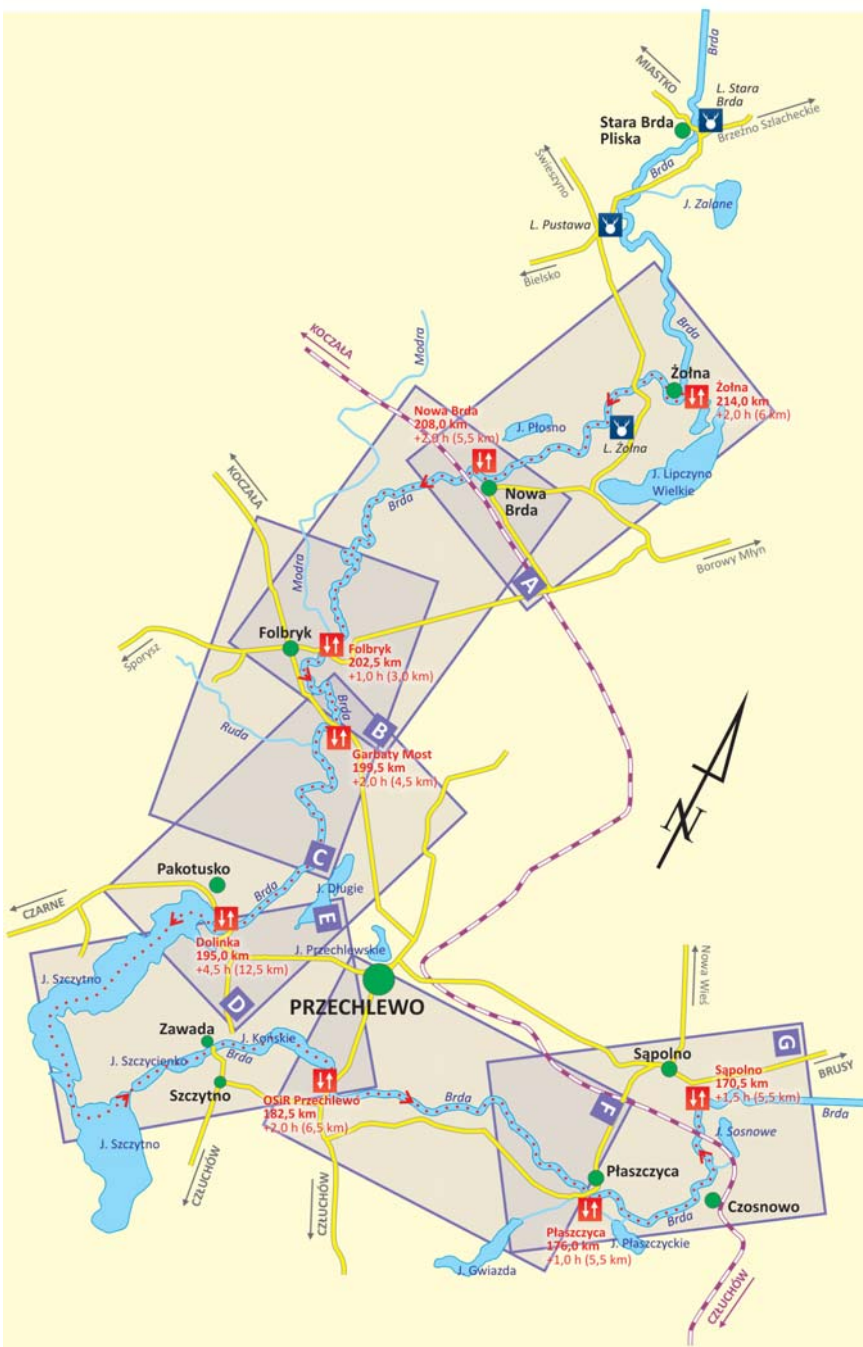

Szlak Kajakowy

Górnej Brdy

przewodnik turystyczny
Rzeka Brda
Gmina Przechlewo

SKOROWIDZ MAP

LEGENDA

	miejsowości Ortschaft
	tereny zabudowane bebaute Fläche
	tereny niezalesione unbewaldeten Flächen
	lasy Wälder
	granice kadru Grenzen des Rahmens
	linie kolejowe Eisenbahnlinien
	drogi powiatowe i gminne Lokale Straßen
	drogi gruntowe i leśne Feld und Waldwege
	numery kadrów Anzahl von Rahmen
	miejsce wodowania starten Ort
	leśniczówki Förster
	kierunek - północ Richtung - Mitternacht
	szlak kajakowy z kierunkiem płynięcia Kanuroute in Strömungsrichtung
	rzeki i nazwy rzek den Fluss und den Namen des Flusses
	jeziora i nazwy jezior Seen und Seen Namen
170,5 km	kilometraż Kilometerstand
+2,0 h (6,5 km)	odległość i czas płynięcia do następnej stacji wodnej Distanz und Zeit bis zum nächsten Campingplatz Strömung des Wassers
Nowa Brda	nazwa miejscowości Ortschaft Name
Nowa Brda	nazwa stacji wodnej Wasser Name des Campingplatzes

Kraina Czystych Jezior i Rzek...

Z prawdziwą przyjemnością przekazuję w Państwa ręce przewodnik turystyczny po Szlaku Kajakowym Górnej Brdy. Mam nadzieję, że dla przybywających do nas turystów i wczasowiczów będzie on doskonałym informatorem, a dla innych zachętą do odwiedzenia naszej gminy.

Nie ma drugiego takiego miejsca ani w Polsce, ani w Europie. Składa się na to zarówno niezwykle ukształtowanie terenu tak malownicza rzeka Brda, a także uderzające pięknem i oryginalnością krajobrazy, jak i przebogata historia. A to wszystko dosłownie „na wyciągnięcie ręki”, osiągalne łatwo, szybko i przyjemnie, z minimalnym nakładem czasu, sił i środków.

Odkrywanie „naszej małej ojczyzny” staje się udziałem coraz większej liczby pasjonatów kajaków i miłośników obcowania ze specyficzną atmosferą przechlewskich klimatów, kontaktem z dziewiczą przyrodą i życzliwymi ludźmi. Przewodnik ma zarówno zachęcić do odkrywania tej niezwyklej części Polski, jak i ułatwić jej zwiedzanie oraz korzystanie z możliwości, które oferuje. Ostatnie lata przyniosły ogromny postęp w rozwoju turystyki na terenie naszej gminy, co niewątpliwie wiąże się z dostrzeganiem wybitnych walorów przyrodniczo - krajobrazowych tego terenu, a także z coraz efektywniejszym procesem zagospodarowania oraz tworzenia zróżnicowanej oferty turystycznej. Przewodnik adresowany jest do wszystkich miłośników turystyki kajakowej i zawiera niezbędne informacje oraz może być podstawą planowania pobytu na Brdzie.

Mam nadzieję, że przewodnik przybliży Państwu naszą „perłę” jaką jest rzeka Brda, a tym samym zachęci do odwiedzenia Gminy Przechlewo. Zapraszamy do nas o każdej porze roku.

Wójt Gminy Przechlewo

Andrzej Żmuda Trzebiatowski

Raj dla turystów...Kraina Czystych Jezior i Rzek zaprasza...

Gmina Przechlewo. Cuda natury, przyjaźni ludzie, wypoczynek i zabawa w pięknym miejscu...

Gmina Przechlewo to doskonały wybór na wypoczynek i zabawę w pięknym miejscu z zadziwiającymi cudami natury. Bogactwo gminy to jednak nie tylko przyroda, historia i zabytki. To przede wszystkim jej mieszkańcy – przyjaźni ludzie, których aktywność sprawia, że Przechlewo należy do najprężniej rozwijających się Gmin Pomorza.

Gminę Przechlewo, zamieszkiwaną przez około 6300 osób, tworzą trzydzieści trzy wsie o bogatej tradycji, przepięknie położone wśród pól, lasów i jezior południowo – zachodniej części województwa pomorskiego. Część północna i zachodnia to fragment sandrowej Równiny Charzykowskiej, a część centralna i południowa leży na Pojezierzu Krajeńskim. Według kryteriów podziału przyrodniczo – leśnego prawie cały obszar gminy należy do Dzielnicy Borów Tucholskich. Cała gmina leży w górnym odcinku dorzecza rzeki Brdy i zajmuje powierzchnię 24388 ha (244 km kw.). Blisko 52 proc. powierzchni stanowią lasy, 30 proc. – grunty orne, 7 proc. – użytki zielone, ponad 5 proc. leży pod wodami, a reszta to nieużytki i inne grunty. Grunty rolne gminy przedstawiają raczej niskie wartości w klasyfikacji jakościowej gleb. Gmina z charakteru rolniczo- przemysłowego, coraz bardziej kształtuje się pod kątem turystycznym.

Przechlewo na Jeziorze Przechlewskim

Razem możemy więcej

Gmina Przechlewo to 33 wsie o bogatej tradycji, przepięknie położone wśród pól, lasów i jezior. Historia gminy sięga XII wieku. Istniejący do dziś w Przechlewie – siedzibie gminy, kościół pw. Św. Anny z XVII wieku z bogatym, barokowym wystrojem wnętrza oraz unikalnym renesansowym dzwonem z XV stulecia jest najpiękniejszym z naszych zabytków. Bogactwem gminy są nie tylko przyroda, historia i zabytki ale przede wszystkim jej mieszkańcy, których aktywność sprawia, że Przechlewo należy do najprężniej rozwijających się gmin na Pomorzu. Dba się tutaj jednocześnie o środowisko naturalne i wspiera powstawanie nowych firm.

Atrakcje na każdą kieszeń

Na turystów czeka piękna, czysta Brda, jakby specjalnie stworzona do splywów, trzydzieści trzy jeziora i otulające gminę ze wszystkich stron lasy, bogate w zwierzynę i runo leśne. Ta oferta to prawdziwy raj dla wędkarzy i myśliwych oraz wszystkich zwolenników rekreacji na łonie przyrody. Z myślą o wypoczywających w sezonie letnim organizuje się wiele imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych.

Dzięki urozmaiconej rzeźbie terenu, obfitości jezior i lasów oraz stosunkowo bogatej sieci dróg lokalnych Gmina Przechlewo oferuje wspaniałe warunki do uprawiania turystyki pieszej, rowerowej i wodnej. Niemalą atrakcją dla wycieczek krajoznawczych są znajdujące się na terenie gminy

Zapraszamy na grzybobranie

cztery atrakcyjne rezerваты przyrody: Przytoń – Wąwóz Brdy z ostoją bobrów, lobeliowe jezioro Krasne z unikalną roślinnością. Bagnisko Niedźwiady (rezerwat leśno – torfowiskowy), Osiedle Kormoranów (rezerwat ornitologiczno – leśny), jak również obszary chronionego krajobrazu (fragment Borów Tuchalskich i okolice Jezior Kępisko i Szczytno) oraz trzynastce pomników przyrody.

W zdrowym ciele zdrowy duch

Niezwykłe urozmaicony, kręty bieg rzeki, rozległe lasy, malownicze jeziora i pierwotna przyroda od lat ściągają nad Brdę licznych amatorów spływów i wędkarzy. To jeden z najpiękniejszych szlaków kajakowych południowych Kaszub. Długość szlaku kajakowego na terenie gminy to ok. 50 km. Turyści mogą przyjemnie spędzić czas nad czystymi wodami licznych jezior oraz podziwiać piękno ziemi przechlewskiej, przemierzając ją pieszymi lub rowerowymi szlakami turystycznymi. Takie było między innymi odczucie Jana Pawła II, by przywołać zwierzenia Ojca Świętego z młodości (1953), chociaż nie tylko (1966 – osiem lat po sakrze biskupiej i trzy po mianowaniu arcybiskupem metropolitą krakowskim, 1972 – pięć lat po desygnowaniu na kardynała i zaledwie sześć przed historycznym zwłaszcza dla Polski „Habemus Papam” z 16 października 1978), spływów kajakowych Brdą, którymi

Sarny zimą

podzielił się w trakcie odwiedzin pelplińskiego Seminarium Duchownego i Kurii Biskupiej w 1999 r. A'propos: 23 sierpnia 2003 roku został odsłonięty obelisk upamiętniający 50. rocznicę pierwszego pobytu Papieża Polaka na ziemi przechlewskiej w Nowej Brdzie.

Oprócz wspaniałej rzeki do przyjazdu w te strony zachęcają rozległe obszary leśne, akweny z piaszczystym brzegiem, bogata przyroda i urokliwe – na ogół nizinne i lekko pagórkowate – krajobrazy. Nieskazitelna czystość środowiska, wszechobecna cisza i spokój oraz wyjątkowa bliskość fauny i flory mówią same za siebie, stanowiąc najlepszą wizytówkę gminy i zapraszając do odkrywania turystycznych i przyrodniczych walorów ziemi przechlewskiej, gdzie zawsze – bez względu na porę roku – jest pięknie i gościnnie.

Zachód słońca nad Jeziorem Liny

Nagrody i wyróżnienia Gminy Przechlewo:

Gmina Przechlewo za swoje działania została wielokrotnie wyróżniona. Do najbardziej prestiżowych nagród należą:

- **2008 r.** - laureat 11 Edycji Konkursu Ministra Środowiska „**Lider Polskiej Ekologii**”, za zaangażowanie przechlewskiego samorządu w realizację efektywnych ekologicznie, ekonomicznie i społecznie przedsięwzięć w zakresie zarządzania i ochrony środowiska;
- **2009 r.** - laureat X Edycji Narodowego Konkursu Ekologicznego „**Przyjazni Środowisku**”, za innowacyjne projekty dotyczące rozwiązań technicznych i inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska, jak i przedsięwzięcia z zakresu edukacji ekologicznej;
- **2009/2010 r.** - laureat ogólnopolskiego konkursu „**Mistrzowska Gmina**”, certyfikat przyznawany jest najlepszym, najskuteczniej działającym gminom samorządu terytorialnego w Polsce. Głównym celem Konkursu jest wyłonienie, nagrodzenie oraz promocja najlepszych, najbardziej aktywnych gmin samorządu terytorialnego w Polsce;
- **2010 r.** - przedłużenie prawa do używania znaku „Gmina Przyjazna Środowisku”;
- **2011 r.** - przedłużenie prawa do używania znaku „Gmina Przyjazna Środowisku”;
- **2011 r.** - laureat konkursu „**Lider Zielonej Energii**”. Samorząd znalazł się w gronie 21 gmin z całego kraju wyróżnionych przez Fundację Promocji Gmin Polskich. Nadmienić również trzeba, iż obok Gminy Przechlewo wśród laureatów znalazło się jeszcze trzech innych reprezentantów województwa pomorskiego, gminy: Czersk, Człuchów i Kobylnica. W konkursie udział wzięło 250 gmin z całej Polski. Celem konkursu była promocja dobrych przykładów wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w polskich gminach;
- **2012 r.** - Gminie Przechlewo przyznano tytuł „**Mecenasa Polskiej Ekologii**”. Gmina Przechlewo po raz kolejny została zauważona jako podmiot zaangażowany w edukację ekologiczną oraz promującą nowatorskie rozwiązania mające istotny wpływ na poprawę stanu środowiska naturalnego. To najwyższe wyróżnienie, jakie można uzyskać w Narodowym Konkursie Ekologicznym "Przyjazni Środowisku".
- **2013 r.** - laureat ogólnopolskiego konkursu „**Gminny Lider Recyklingu**”. Nagroda przyznana za zaangażowanie i wkład samorządu lokalnego w budowę i rozwój selektywnej zbiórki i zagospodarowania odpadów komunalnych, rodzaje selektywnie zbieranych odpadów, sposób i skuteczność segregacji oraz współpracę z innymi gminami i organizacjami w rozwoju systemu selektywnej zbiórki odpadów.

Brda zaliczana jest do najpiękniejszych szlaków wodnych w Polsce i Europie. Jest lewym dopływem Wisły. Jej źródło bije na zboczach Pojezierza Bytowskiego na wysokości 180 m n.p.m. i zasila Jezioro Smołowe, stąd do ujścia jest 239 km. Znaczna różnica wzniesień między źródłem a ujściem do Wisły, sprawia że Brda posiada bystry nurt. Szlak kajakowy rozpoczyna się 5 km dalej w Świeszynie nad Jeziorem Pietrzykowskim Dużym (Głębokim). Natomiast kończy swój bieg w Bydgoszczy, gdzie w dzielnicy Brdujście wpada do Wisły. Ma 43 bezpośrednie dopływy i mija 19 jezior. Uprawianie kajakarstwa możliwe jest na Brdzie na długości 233 km, na co potrzebujemy ok. 10 - 12 dni, w zależności od długości i częstotliwości postojów. To co charakteryzuje Brdę, to jej różnorodność, urozmaicony i kręty bieg, liczne jeziora, zróżnicowany krajobraz, piękna i dzika przyroda, rozległe

Rzeka Brda z lotu ptaka

lasy, czysta woda oraz liczne boczne szlaki. Walory te od lat ściągają na Brdę wielu turystów wodnych.

Długa, wygodna do przepłynięcia, doskonale oznakowana,

ma dwie wielkie zalety: wiele jezior na szlaku i nieprzebrane lasy, które towarzyszą jej na całym biegu. Miłośnicy przyrody powinni być

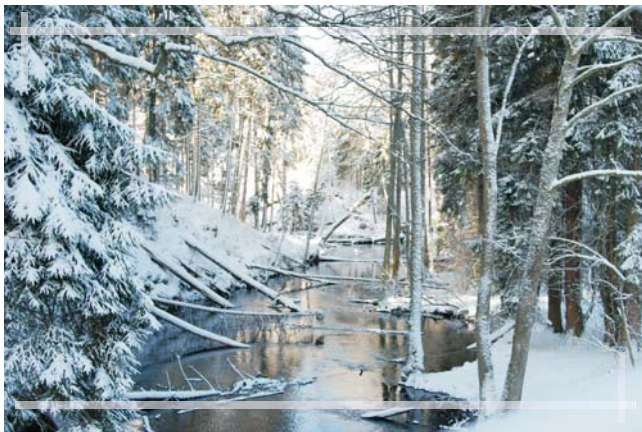

Rzeka Brda z lotu ptaka

zachwyceni. Dno rzeki jest twarde, żwirowe, na długich odcinkach słabo zarośnięte.

Większość trasy znajduje się w otulinie Parku Narodowego Bory Tucholskie oraz na terenie Zaborskiego i Tucholskiego Parku Krajobrazowego. Piękno i różnorodność znajdujących się tu rezerwatów przyrody zachwyci każdego. Niezwykła malowniczość, rozległe lasy, piękne jeziora, urozmaicony bieg rzeki i pierwotna przyroda to największe zalety tego szlaku, uznawanego już od lat międzywojennych za jeden z najatrakcyjniejszych szlaków kajakowych Europy. Był to również jeden z ulubionych szlaków JANA PAWŁA II. Rzeka mimo odcinka o szybszym nurcie jest szlakiem łatwym i nieuciążliwym, który śmiało można polecić również początkującym kajakarzom nawet tym zupełnie „zielonym”, którzy chcieliby wybrać się na swój pierwszy spływ w życiu.

Brda określana „Królową kujawsko - pomorskich rzek” czy

Rezerwat Przytoń zimą

też „Królową borowiackich rzek” słynie nie tylko z urody, ale także z temperamentu. Zgodnie dzielona jest między województwo pomorskie (128 km), gdzie ma swe źródło i kujawsko - pomorskie (111 km), gdzie minąwszy Bydgoszcz trafia w objęcia Wisły.

Górny bieg Brdy to dziewiczy potok płynący przez zwarty, mało zasiedlony kompleks leśny. Ten odcinek rzeki, choć bardzo malowniczy, jest dla kajakarzy dość uciążliwy. Przy niskich stanach wody mogą wystąpić płycizny, co sprawia, że kajak nierazko trzeba holować. Poza tym liczne bobry skutecznie „pomagają” w wyrębie drzew, tarasując nimi rzekę. Peretką w górnym odcinku jest rezerwat „Przytoń”, przez który rzeka przeciska się uparcie, pokonując liczne przeszkody zalegające w korycie. Ten górny przełomowy odcinek Brdy wywiera na wodniakach duże wrażenie.

Brda jest szlakiem łatwym, dostępnym dla początkujących turystów, chociaż są miejsca, zwłaszcza w odcinku przełomowym, gdzie niepokorni turyści mogą zostać przez rzekę sponiewierani i nauczeni szacunku. Jest to jeden z najlepiej zagospodarowanych

turystycznie szlaków kajakowych w Polsce, a dzięki dobremu systemowi oznakowania rzeki kajakarze czują się bezpieczni i nawet bez mapy doskonale orientują się w terenie.

Długość rzeki Brdy	239 km
Długość szlaku	222 km
Spadek na szlaku	
w górnym biegu	0,7‰
w środkowym biegu	0,38‰
w dolnym biegu	0,72‰
Średni roczny przepływ	
w środkowym biegu	19,9m ³ /s
przy ujściu	27,4m ³ /s
Średnia temperatura wody (w środkowym biegu)	
w zimie (XI - III)	3,3 °C
w lecie (IV - X) - (VII) - (VIII)	14°C - 16,2°C - 15,8°C
Powierzchnia dorzecza	4627 km ²
Czas spływu	10-12 dni

233,0 km - Świeszyno początek szlaku kajakowego rzeki Brdy.

229,5 km - Ujście rzeki z Jeziora Dużego Pietrzykowskiego zwanego również Głębokie.

227,0 km - Trzyniec. Most drogowy na trasie Koczała - Piaszczyzna. Pod mostem kamienista płycizna. W lesie rzeka zaczyna meandrować, staje się płytsza, występują mielizny. Malownicze widoki.

222,0 km - Stacja wodna Stara Brda Pilska.

214,0 km - Stacja wodna Żołna. Trzy kolejne mosty drogowe w odległości 3 km. Pod mostami kamienie. Lasy i łąki. Drzewa w nurcie. Przy ostatnim moście za Żołną na trasie Lipczynek - Miastko znajduje się miejsce do biwakowania.

208,0 km - Stacja wodna Nowa Brda. Dogodne miejsce do rozpoczęcia spływów. Przed mostem drogowym i kolejowym kamienie, bystrza. Szczelnie zarośnięte brzegi rzeki tworzą wąski tunel przez który przepływa rzeka. Dalej rozlewisko i płycizny. Liczne ślady i żeremia bobrów.

203,0 km - Rzeka Modra - prawy dopływ Brdy.

202,5 km - Przytoń/Folbryk. Dogodne miejsce do biwakowania. Most na trasie Przechlewo - Lipczynek. Pod mostem bystrze, dno kamieniste, zwalone drzewa stanowią przeszkodę.

202,0 km - Rezerwat Przytoń utworzony dla ochrony naturalnych zbiorowisk leśnych z udziałem buka w szczególności dobrze wykształconych płatów buczyny. Bardzo malowniczy odcinek rzeki stanowiący krótki przełom. Niebawem wypływamy na szerokie łąki. Koryto rzeki znacznie szersze.

199,5 km - Most drogowy Przechlewo - Koczała zwany „Garbatym Mostem”. Dogodne miejsce na przerwę i odpoczynek. Możliwość rozpoczęcia lub zakończenia spływu. Dobre dojście do rzeki.

199,0 km - Rzeka Ruda (Kuśnia) - prawy dopływ Brdy.

196,5 km - Rezerwat „Osiedle Kormoranów” fragment ponad 250 - letniego lasu bukowego. Kolonie kormoranów (1952 r. gnieździło się tutaj dużo tych rzadkich ptaków, w latach 80 - tych opuściły te okolice), miejsce łęgowe czapli siwej.

195,0 km - Most drogowy Przechlewo - Rzeczenica, tzw. Dolinka. Brda wpływa do Jeziora Szczytno. Dogodne miejsce do postoju lub zakończenia spływu.

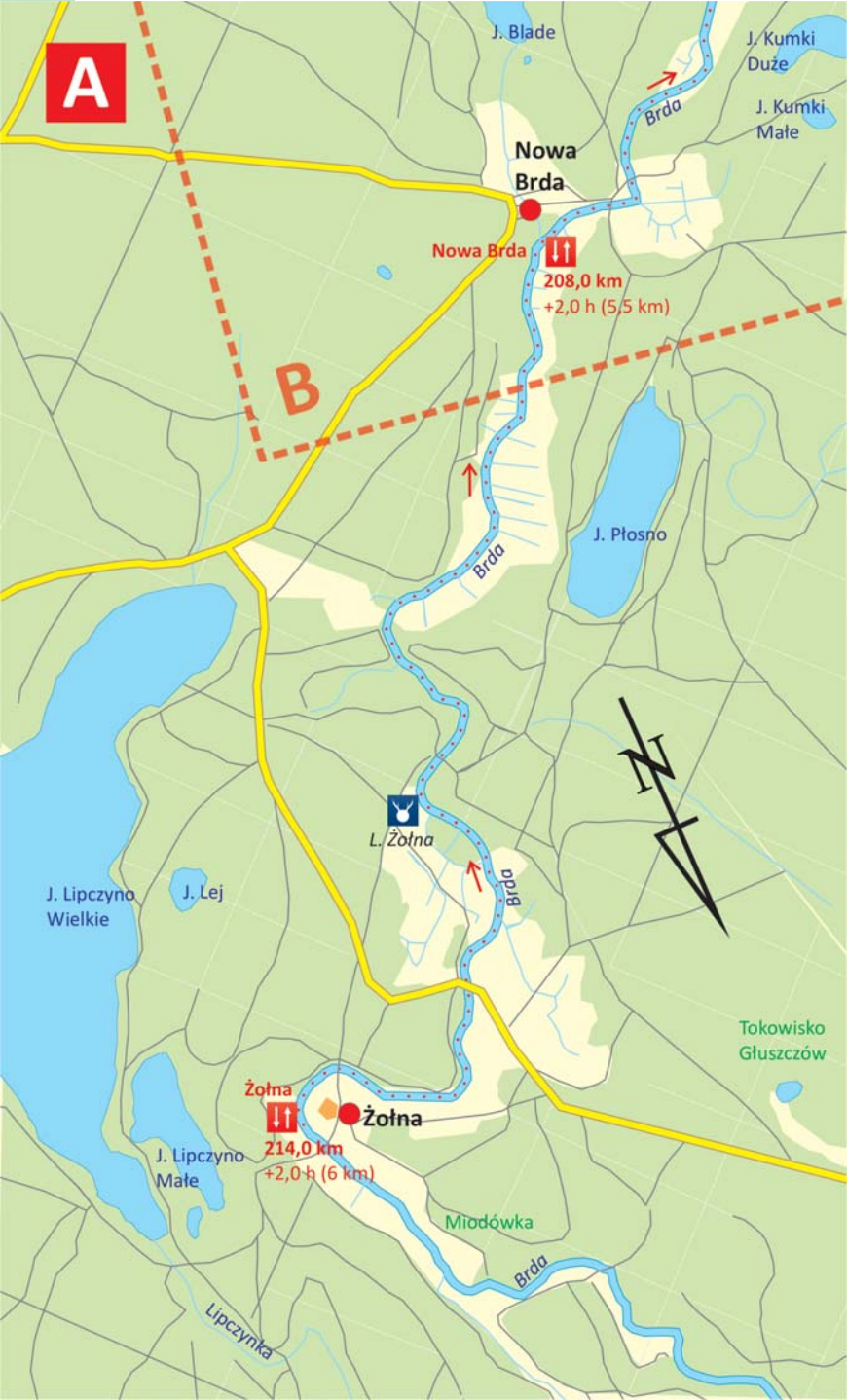
- 189,5 km** - Rzewnica ośrodek wypoczynkowy.
- 187,0 km** - Jezioro Szczytno Małe (Szczygienko).
- 185,0 km** - Most drogowy między wsiami Zawada i Szczytno. Rzeka powoli przechodzi w wąskie i długie jezioro. Tuż za mostem, po lewej stronie pomnik przyrody, wiekowy, potężny dąb o obwodzie 7 m, park poddworski.
- 184,5 km** - Jezioro Końskie.
- 182,5km** - Ośrodek Sportu i Rekreacji w Przechlewie.
- 182,5 km** - Mostek pieszo - rowerowy i most drogowy na trasie Przechlewo - Człuchów.
- 181,5 km** - Rozlewisko rzeki. Brda płynie wśród podmokłych łąk w dolinie tworząc szerokie rozlewiska. Na zboczach las lub pola i łąki. Ślady bobrów.
- 176,0 km** - Most drogowy we wsi Płaszczycza. Przed mostem stary dwór zbudowany w 1755 r. przez Piotra Tuchołkę. Poddworski park, dąb pomnik przyrody, starodrzew.
- 171,5 km** - Most kolejowy na nieczynnej już trasie Człuchów - Miastko
- 171,0 km** - Rzeka Lipczynka lewy dopływ Brdy.
- 170,5 km** - wieś Sąpolno.
- 168,5 km** - Most drewniany łączący Konarzyny i Ciecholewy tzw. „Kozi Most”.
- 166,5 km** - wieś Konarzynki.
- 165,0 km** - Most drogowy na trasie krajowej Chojnice - Bytów we wsi Ciecholewy. Dogodne miejsce do wodowania kajaków.
- 164,0 km** - Dawna granica woj. bydgoskiego i słupskiego (do 1998 r.). Zaborski Park Krajobrazowy. Zaczyna się kompleks leśny Borów Tucholskich.
- 158,5 km** - Jezioro Charzykowskie zwane też Łukomie.

Rzeka Brda z lotu ptaka

Rzeka Brda z lotu ptaka

A

B

J. Blade

J. Kumki Duże
J. Kumki Małe

Nowa Brda

Nowa Brda

208,0 km
+2,0 h (5,5 km)

J. Płosno

L. Żońna

J. Lipczyno Wielkie

J. Lej

Tokowisko Głuszców

Żońna

Żońna

214,0 km
+2,0 h (6 km)

J. Lipczyno Małe

Miodówka

Lipczynka

Brda

Żołna [214,0 km] - Nowa Brda [208,0 km]
 Długość odcinka: 6,0 km, czas płynięcia: ok. 2 h.

Stacja wodna Żołna [214, 0 km], a właściwie stacje wodne w Żołnie, gdyż w ramach tzw. „projektu turystycznego” zrealizowanego przez Gminę Przechlewo zmodernizowano istniejącą i zagospodarowano nową stację wodną po drugiej stronie mostu drogowego. Oba miejsca postojowe dla kajakarzy zagospodarowane są w ławki, ławostoły, miejsca na ognisko oraz kładki ułatwiające zwodzenie kajaków. Ponadto na jednej z nich stoi duża zadaszona wiatra z miejscem na ognisko, pod którą w razie

załamania się pogody pomieści się ok. 30 osób. Na terenie obu miejsc postojowych zarządca wszystkich stanic wodnych na terenie Gminy Przechlewo (Ośrodek Sportu i Rekreacji w Przechlewie) w okresie od maja do końca września ustawia sanitariaty TOI - TOI i kosze na śmieci, które są regularnie opróżniane. Kolejnym udogodnieniem

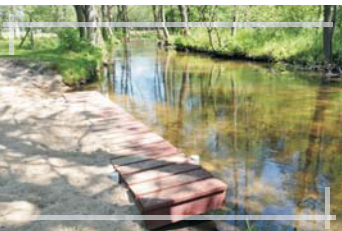
nie tylko na stanic w Żołnie, ale i na pozostałych na szlaku kajakowym, są tablice informacyjne, dzięki którym z łatwością można zlokalizować swoje obecne położenie, zaplanować dalszą trasę spływu jak i dowiedzieć się o historii

tego miejsca oraz pobliskich atrakcjach turystycznych. Na terenach obu stanic wodnych w Żołnie możliwe jest biwakowanie.

Żołna jest wsią sołectką. W skład sołectwa wchodzi również: Lipczynek i Szyszka. Wszystkie trzy są typowymi osadami leśnymi. W latach 1859 - 1884 istniała tutaj huta szkła, jednak w skutek produkcji wieloprzemysłowej oraz wysokich kosztów drewna, po 25 latach swego istnienia uległa likwidacji. W odległości 2 km znajduje się rezerwat przyrody „Bagnisko Niedźwiady”, w którym ochronie podlega sosnowy bór bagienny z rozwiniętymi torfowiskami śródleśnymi

i miejscami lęgowymi ptactwa. Na 6 kilometrowym odcinku do następnej stacji wodnej Nowa Brda, mijamy trzy mosty drogowe. Pięknie wijąca się wśród leśnych ostępów wstęga rzeki, z naturalnymi przeszkodami w postaci powywracanych przez pracowite bobry drzew, prowadzi do leśnej osady i kolejnej stacji wodnej jaką jest Nowa Brda.

Ciekawostki:

- „Bagnisko Niedźwiady” - to leśno - torfowiskowy rezerwat (ok. 18 ha) utworzony dla ochrony torfowiska przejściowego i boru bagiennego. Rosną tu rzadko spotykane okazy brzozy omszonej i kruszyny, a także liczne gatunki chronionych roślin (np. bagno zwyczajne, rosiczka okrągłolistna, żurawina błotna czy borówka bagienna).

Ciekawostki historyczne:

- po raz pierwszy nazwa „Knieja Żołna” pojawiła się w dokumencie księcia Michała Radziwiłła z 1750 roku pochodząca od słowiańskiej nazwy dzięciołów;
- w istniejącej tutaj hucie szkła produkowano szkło białe, zielone i barwione; jeszcze dzisiaj na wzgórzu gdzie znajdowała się huta szkła można znaleźć złom szklany;
- 1 marca 1945 roku wojska radzieckie 19 Armii 2 Frontu Białoruskiego zajęły Żołnę, wtedy też pojawiła się nazwa przejściowa Mosty.

B

D

Folbryk

Folbryk
202,5 km
+1,0 h (3,0 km)

C

Brda

J. Łabędzie

J. Blade

Żurawia Łąka

Nowa Brda

Nowa Brda
208,0 km
+2,0 h (5,5 km)

J. Kumki Duże

J. Kumki Małe

J. Babinko

J. Krucze

Nowa Brda [208,0 km] - Przytoń (Folbryk) [202,5 km]

Długość odcinka: 5,5 km, czas płynięcia: ok. 2 h.

Po pokonaniu 6 km (ok. 2 h) dopływamy do stacji wodnej w Nowej Brdzie [208,0 km], która podobnie jak Żoła jest dogodnym miejscem do rozpoczynania spływów. Stacja w Nowej Brdzie objęta również tzw. „projektem turystycznym” została zmodernizowana, a dodatkowo tuż za nieczynnym mostem kolejowym po lewej stronie utworzono dodatkowe miejsce postojowe na szlaku Brdy, które przystosowane zostało tak, aby turyści na szlaku Brdy mogli wygodnie odpocząć i nabrać sił do dalszego spływu. Znajdują się tu wiaty turystyczne, miejsca na ognisko, sanitariaty TOI - TOI, kosze na śmieci oraz tablice informacyjne. Nowe jak i stare miejsce postojowe w Nowej Brdzie znakomicie nadają się do biwakowania.

Nowa Brda to śródleśna osada w górnym biegu rzeki, należy do sołectwa Przechlewko. W 1696 r. powstała tu papiernia. Do czasów wielkiej powodzi w 1925 r. działał tu również młyn. We wsi obejrzeć można pozostałości starego cmentarza z grobem Nehringów tutejszych papierników. Tuż przy moście Karola, na skarpie nad Brdą, od 23 sierpnia 2003 r. stoi kamienny obelisk z inskrypcją: „Tu w Nowej Brdzie 23.VIII.1953 r. rozpoczął swoje kajakowe wędrówki ks. Karol Wojtyła Papież Jan Paweł II”. W tym właśnie miejscu ks. Karol Wojtyła zwodował swój kajak i wraz z grupą młodzieży dopłynął do podbydgoskiej Smukały. Na 5,5 kilometrowym odcinku do następnej stacji Folbryk, miniemy kolejne trzy mosty: dwa drogowe i kolejowy. Między ostatnimi dwoma uważamy na kamienne bystrza. Dalej płynąć będziemy przez rozlewiska i płycizny powstałe w wyniku działalności

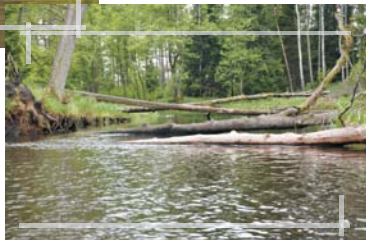
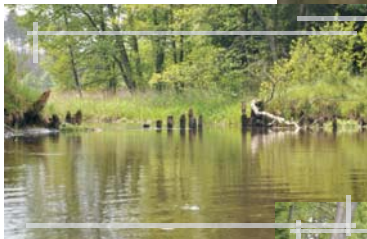
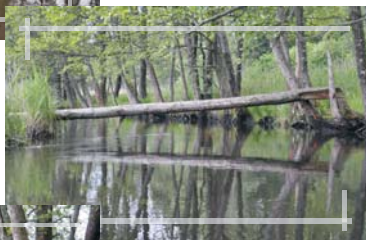

bobrów. Z czasem, Brda zasilona przez rzekę Modrą prawy dopływ [203,0 km], zaczyna nieść coraz większe masy wody. Stąd już dzieli nas tylko 500 m, od kolejnej stacji wodnej Przytoń (miejscowi określają to urokliwe miejsce mianem Folbryk).

Ciekawostki historyczne:

- doceniając walory okolicy, w połowie lat 50 - tych spływy kajakowe w tym miejscu rozpoczęli m.in. ks. Karol Wojtyła oraz satyryk i rysownik Szymon Kobyliński;
- w latach czterdziestych ubiegłego wieku, w tej urokliwej i niewielkiej osadzie leśnej swoje dzieciństwo spędziła śp. Maria Mackiewicz (później Kaczyńska), żona Prezydenta RP śp. Lecha Kaczyńskiego (Maria miała dwa trzy latka gdy zamieszkała w Nowej Brdzie, a dziewięć lat gdy to miejsce opuszczała);
- ok. 1748 roku znajdujący się tu młyn posiadał, aż pięć kół, każde napędzało inną maszynę;
- w 1905 r. po przeprowadzeniu linii kolejowej wybudowano tutaj stację niestety linia kolejowa czasy świetności ma już za sobą została rozebrana;
- nazwy: Papiernia (1699 r.) też w XVIII w., Neubraa (niemiecka do 1945 r.), Nowa Bida (przejściowa w latach 1945 - 1950). Nazwa kulturowa wywodząca się od nazwy rzeki („Nowa” dla odróżnienia od Starej Brdy);
- czasy świetności Nowej Brdy przypominają: kamień młyński z piaskowca (wytwórni koszalińskiej Wilhelma Allerta), grób papiernika Rudolfa Nerynga (1734 - 1787) i jego żony Leonory oraz 400-letnie wiązy (pozostałość po parku).

C

Bukowa Droga

Brda

Ruda

Garbaty Most

199,5 km

+2,0 h (4,5 km)

Rudniki

Brda

Przytoń

D

B

Folbryk

202,5 km

+1,0 h (3,0 km)

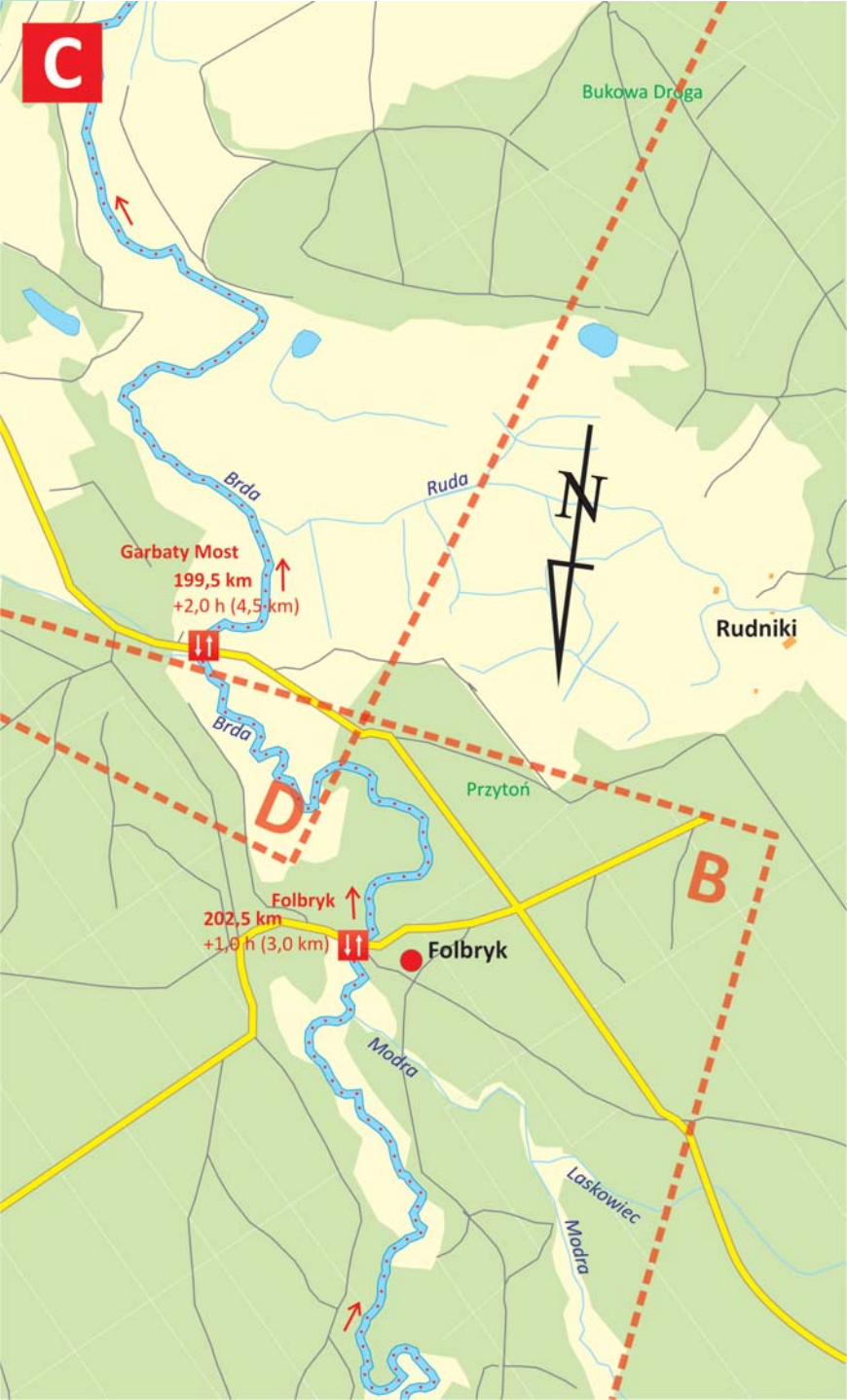
Folbryk

Folbryk

Modra

Laskowiec

Modra

Przytoń (Folbryk) [202,5 km] - Garbaty Most [199,5 km]

Długość odcinka: 3,0 km, czas płynięcia: ok. 1 h.

Stacja wodna Przytoń/Folbryk - tutaj rozpoczyna się górny, przełomowy odcinek rzeki, krótki i bardzo malowniczy, choć momentami uciążliwy ze względu na mnogość zwalonych potężnych drzew. Pod mostem drogowym bystrze z dnem kamienistym. Zaraz za nim wpływamy do rezerwatu przyrody „Przytoń” (18,05 ha), który chroni naturalne zbiorowiska leśne z udziałem buka. Teren ten upodobały sobie bobry i wydry. Za rezerwatem wypływamy na szerokie łąki, gdzie koryto rzeki jest znacznie szersze, a nurt leniwy. Za 3,0 km kolejna stacja wodna Garbaty Most.

Władze gminy dołożyły wszelkich starań, aby przyczynić się do poprawy i rozwoju publicznej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej również na stacji wodnej Przytoń/Folbryk. Podobnie jak w Żońnie i Nowej Brdzie również tutaj zmodernizowano istniejącą stanicę i zagospodarowano nowe miejsce postojowe po drugiej stronie rzeki. Dzięki zagospodarowaniu nowych miejsc postojowych, szlak kajakowy stał się bardziej atrakcyjny z możliwością przyjęcia większych ilości turystów. W latach poprzednich nierzadko zdarzało się, że ze względu na brak miejsca na ww. stacjach turyści nie mieli możliwości postoju i odpoczynku, co zmuszało ich do dalszego płynięcia i szukania miejsca na innych stacjach. Dziś już tego problemu nie ma.

Na stacji Przytoń turysta oprócz: wiat turystycznych, ławek, ławostolów, sanitariatów TOI - TOI, miejsc na ognisko, kładek ułatwiających zwodzenie kajaków oraz tablic informacyjnych ma do dyspozycji również boisko

do piłki plażowej. Dla poprawy bezpieczeństwa postawiono tutaj lampę hybrydową. Dzięki temu stacja ta zachęca do dłuższego postoju, rozbicia namiotów i nabrania sił na kolejny przełomowy odcinek rzeki.

Po opuszczeniu stancy Przytoń/Folbryk mijamy most drogowy Przechlewo - Lipczynek i wplywamy do florystycznego rezerwatu przyrody „Przytoń” [202,5 km]. Zaraz za mostem woda płynie bardziej wartko, w nurcie leżą kamienie i drzewa jest to zwiastun ciekawszego odcinka rzeki, ale należy wzmocć czujność, mocniej ścisnąć wiosło. Tu w rezerwacie, rozpoczyna się górny, przełomowy odcinek rzeki, przeuroczy, choć momentami uciążliwy ze względu na mnogość zwalonych potężnych buków i sosen.

Przełom Brdy jest krótki i bardzo malowniczy. Po chwili rzeka wplywa w szerokie łąki, jej koryto poszerza się, a nurt staje się leniwy. Już niebawem pojawi się most drogowy [199,5 km] na drodze Przechlewo - Koczała, zwany mostem Garbatym. A tuż za mostem po lewej stronie usytuowana jest kolejna stacja wodna tzw. Garbaty Most.

Ciekawostki:

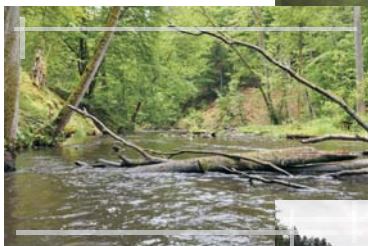
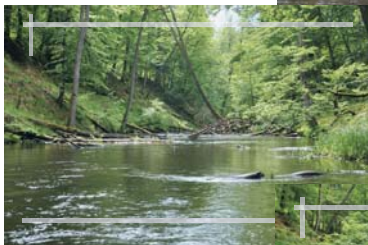
- „Przytoń - Wąwóz Brdy” rezerwat leśno krajobrazowy - to skupisko ciekawego starodrzewu bukowego, sosnowego i olszyny. Brda na terenie rezerwatu ma charakter górski. Trudno oprzeć się widokowi stromej skarpy sięgającej miejscami 18 - 20 m. To tutaj można spotkać okazałe sosny osiągające ok. 200 cm obwodu. Z roślin chronionych spotykamy wawrzynka wilcze tyko, konwalię majową, marzankę wonną czy bluszcz pospolity. Teren

ten upodobały sobie bobry i wydry.

Ciekawostki historyczne:

- obok mostu istniała kiedyś leśniczówka „Fortbrück”; pierwszy raz pojawiła się na mapie w 1806 r.;
- swoją pierwotną nazwę zawdzięcza położeniu i przejściu (przeprawie) przez Brdę;
- jeszcze w 1950 roku miejsce to zwano Mostkiem.

D

Dolinka
195,0 km
+4,5 h (12,5 km)

Pakotusko

J. Długie

C

Garbaty Most
199,5 km
+2,0 h (4,5 km)

B

Garbaty Most [199,5 km] - Dolinka [195,0 km]

Długość odcinka: 4,5 km, czas płynięcia ok. 2 h.

Most na drodze Przechlewo - Koczała zwany „Mostem Garbatym”.

Kolejne 4,5 km szlaku to mniej ciekawy odcinek rzeki Brdy, szeroko rozlanej, wolno płynącej przez podmokłe łąki. W drodze do kolejnej stacji wodnej Dolinka mijamy kolejny prawy dopływ Brdy Rzeka Ruda (Kuśnia) [199,0 km]. Po prawej miniemy rezerwat przyrody „Osiedle Kormoranów” obejmujący fragment ponad 250 - letniego lasu bukowego, który jest miejscem lęgowym czapli siwej. W 1952 r. gnieździła się tu duża kolonia kormoranów. W latach 80 - tych jednak te rzadkie ptaki opuściły tejsze okolice.

Stacja wodna Garbaty Most to dogodne miejsce do biwakowania. Tutaj kończy się większość splywów, które zaczęły się w Żołnie, bądź w Starej Brdzie Piłskiej (teren Gminy Koczała). Jest to również doskonałe miejsce do rozpoczynania swojej przygody na rzece Brdzie. Stacja podobnie jak pozostałe w górnym biegu została zagospodarowana w wiaty turystyczne, miejsca na ognisko, ławki, ławostoły, sanitariaty TOI - TOI, tablice informacyjne i kosze na śmieci. W przeszłości utrudnieniem na tej stacji było wyjście i wejście "z" i "do" wody. Obecnie dzięki tzw. „projektowi turystycznemu” wykonana została kładka ułatwiająca wodowanie kajaków oraz utwardzono wyjście/wejście do wody. Dla poprawy bezpieczeństwa postawiono tutaj lampę hybrydową.

Za prawym dopływem rzeką Rudą istniał w przeszłości drewniany, niski most zwany „mostem Wojciecha” [198,0 km]. Dziś

dopatrzyć się można tylko pozostałości drewnianej konstrukcji mostu. Spływając dalej leniwym nurtem, w odległości 3 km od Przechlewa po prawej stronie widoczny jest rezerwat „Osiedle Kormoranów” [196,5 km]. Po pokonaniu 4,5 km doptywany do kolejnej stacji wodnej Dolinka.

Ciekawostki:

„Osiedle Kormoranów” - rezerwat ornitologiczny (pow. ok. 20 ha), obejmujący fragment 250 letniego lasu bukowego i dębowego, to miejsce lęgowe dla czapli siwej i sokoła wędrownego, a niegdyś kormoranów.

Ciekawostki historyczne:

Dolinka - osiedle zwane dawniej Shönthal powstało w 1887 r.; istniał tutaj młyn i tartak; Istniała tu również szkoła (dla Zawady), którą w 1934 r. połączono ze szkołą w Szczytnie.

E

F

D

II

J. Długie

OSiR Przechlewo

182,5 km
+2,0 h (6,5 km)

Dolinka
195,0 km
+4,5 h (12,5 km)

J. Końskie

Szczytno

Zawada

Brda

J. Szczycienko

J. Szczytno

J. Szczytno

Rzewnica

Gródek

Dolinka [195,0 km] - Ośrodek Sportu i Rekreacji [182,5 km]

Długość odcinka: 12,5 km, czas płynięcia ok. 4,5 h.

Most drogowy na trasie Przechlewo - Rzeczenica tzw. Dolinka to znak, że niebawem rozpocznie ciąg jezior i Brda wpłynie do pierwszego z nich Jeziora Szczytno. Dolinka to ostatnie miejsce postojowe przed wpłynięciem na jeziora. Warto tutaj się zatrzymać i nabrać sił do dalszej drogi. Turyści znajdą tutaj sanitariaty TOI - TOI, tablice informacyjne, kosze na śmieci, a wyjście na brzeg ułatwi kładka.

Na zachodnim brzegu jeziora w zatoce po prawej widać pole biwakowe w Pakotulsku, do którego od strony lądu prowadzi stromy zjazd piaszczystą leśną drogą. Dalej szlak wodny płynie przez Jezioro Szczytno (powierzchnia 615,77 ha, głębokość 22 m, długość 8,3 km i szerokość 1,6 km) - zaleca się trzymanie lewej strony jeziora. Za cypłem [188,5 km], na przewężeniu Jeziora Szczytno, szlak skręca na wschód, w lewo, w kierunku niewidocznego przesmyku na Jezioro Szczytlenko [187,0 km] i Jezioro Końskie. Mija się po prawej stronie Wyspę Zamkową (Góra Zamkowa/Wyspa Gródek), na której od XI do XIII w. istniał gród, z początku siedziba władców Pomorza, później kasztelania szczytlenińska. Naprzeciw wyspy na lewym brzegu widać Górę Szubieniczną (143 m n.p.m.), dawne miejsce straceń. Po prawej burcie tuż przed skretem na „przesmyk” minimy wieś Rzewnica z ośrodkiem wypoczynkowym (Gmina Rzeczenica).

Płynąc przez Jezioro Szczytno Małe (Szczytlenko) - (powierzchnia 28 ha, długość 1,7 km i szerokość 0,3 km) po lewej stronie na zboczu rzeki widać miejscowość Zawada. Jezioro kończy się z minięciem mostu pomiędzy Szczytnem i Zawadą [185,0 km]. Po minięciu mostu za ok. 500 m wpłyniemy na wody wąskiego i długiego Jeziora Końskiego [184,5 km] (52,5 ha, głębokość 22 m,

Dolinka [195,0 km] - Ośrodek Sportu i Rekreacji [182,5 km]

długość 1,5 km i szerokość 0,3 km), o wysokich, zalesionych brzegach. Ten odcinek kończy się na plaży Ośrodka Sportu i Rekreacji w Przechlewie [182,5 km], gdzie rzeka wypływa z jeziora w kształcie lejkowatego ujścia.

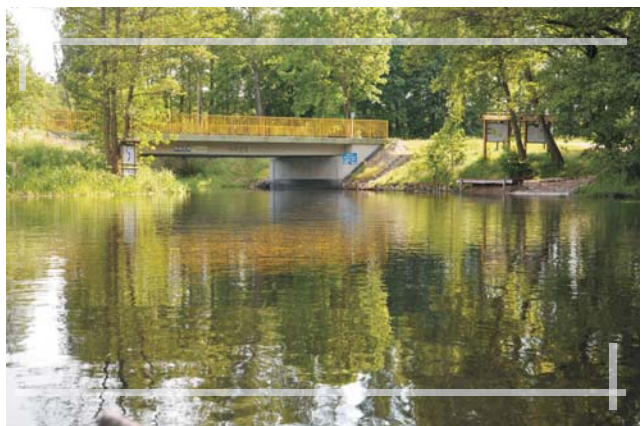
Wszystkie mijane na tym odcinku jeziora o bardzo urozmaiconej linii brzegowej, powstały na dwóch krzyżujących się rynnach polodowcowych.

Ciekawostki:

Z Ośrodka Sportu i Rekreacji bierze swój początek ścieżka rowerowa OSiR - Kleśnik [7,7 km] co jest niewątpliwie dodatkową atrakcją dla przebywających nad Jeziorem Końskim turystów i mieszkańców. Kajakarze, którzy zatrzymują się tu na dłużej mają

okazję, aby w ramach odpoczynku wybrać się na przejażdżkę rowerową (ośrodek posiada wypożyczalnię rowerów). Ścieżka wiedzie do miejsca postojowego Kleśnik, które zagospodarowane jest w: stoły, ławki, wiatę, pojemniki na śmieci, ubikację typu TOI - TOI, tablice informacyjne, miejsce na ognisko oraz pomost. To doskonałe miejsce widokowe na Jezioro Szczytno. Dobrze oznakowana ścieżka jest nie lada wyzwaniem zarówno dla rowerzystów jak i turystów pieszych, na trasie której do pokonania jest urokliwy mostek przez rzekę Brdę.

Dane teled adresowe:

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Przechlewie
ul. Człuchowska 60, 77 - 320 Przechlewo
tel. 59/83 34 405, e-mail: osir@przechlewo.pl
www.przechlewo.maxmedia.pl
Obiekt czynny jest cały rok!!!

OSiR Przechlewo to ośrodek wypoczynkowy, który realizuje zadania w dziedzinie sportu, rekreacji, wypoczynku i turystyki. Chcąc wypocząć na terenie ośrodka i zostać tutaj na dłużej masz do dyspozycji: domki letniskowe, pole namiotowe, wypożyczalnię sprzętu pływającego i rekreacyjno - sportowego, boiska sportowe, plac zabaw dla dzieci, siłownię zewnętrzną dla dorosłych oraz pełen węzeł sanitarny w postaci sanitariatów, natrysków z ciepłą wodą, sauną i zmywalnią naczyń. Ośrodek wykonuje również usługi transportowe. W okresie letnim organizowane są tutaj cykliczne imprezy weekendowe. Cudowny klimat, niezapomniane wrażenia, sama natura, przyjaźni ludzie, wypoczynek i zabawa w pięknym miejscu... to wszystko co mamy dla Ciebie do zaoferowania !!! W odległości 1,5 km od ośrodka znajduje się miejscowość gminna Przechlewo. Wieś zamieszkiwana przez ok. 3 tys. mieszkańców, oferuje pełne zaplecze usługowo - handlowe. To doskonały wybór na wypoczynek. Bogactwo gminy to jednak nie tylko przyroda, historia i zabytki. To przede wszystkim jej mieszkańcy przyjaźni ludzie, których aktywność sprawia, że Przechlewo należy do najprężniej rozwijających się Gmin Pomorza.

Poznaj historię tego miejsca i okolic...

- niedaleko znajduje się (pozostałość) cmentarz ewangelicki, na którym znajduje się grób Waltera Kefersteina (właściciel majątku w Lisewie). Pod koniec wojny ten oficer lotnictwa wylądował na wschód od Lisewa. Z powodu awarii maszyna nie mogła wrócić na front. Następnie przetransportowano ją (konie) do Przechlewa i umieszczono w hangarze (koło budynku straży pożarnej);
- pobliskie Lisewo występuje już w dokumencie z 1340 r., znajduje się tam gorzelnia z 1901 roku;
- niedaleko Zawada - nazwa pochodzi od położenia dawnego majątku (też Dworu zniszczonego przez samoloty radzieckie 25.II.1945 r.), pałac znajdował się za Jez. Końskim (patrząc w lewą stronę); w 1939 roku znajdowało się tu lotnisko polowe (wojskowe); od końca XIX wieku działał tu piec wapienny (w którym wypalano kredę łąkową) oraz cegielnia;
- pobliskie Szczytno - dawna siedziba kasztelańska, założona przez księży gdańskich w XII w. Pierwszy raz „Stitno” wzmiankowane jest w 1198 roku; na wyspie (Zamkowej, Gródek) znajdowała się siedziba kasztelanii szczycieńskiej. W latach 1287 - 1291 kasztelanem był Myślabor (Myślībój) pierwszy znany z imienia chojniczanin, od którego zaczyna się pisana historia Chojnic; znajdował się tu kościół (kaplica grodowa) zaliczany do 25 najstarszych na Pomorzu na zachód od Wisły (najstarsza wzmianka sięga 1250 roku, pierwszy kościół na Ziemi Człuchowskiej); niedaleko od Szczytna znajduje się tzw. Góra Szubieniczna. Jak głosi legenda było to pierwotnie miejsce kultu religijnego, a w średniowieczu miejsce straceń;

Widok sprzed wojny

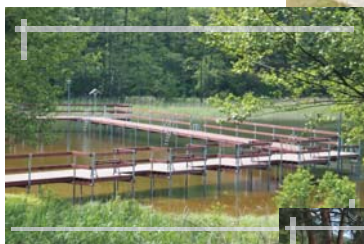

Widok sprzed wojny

- leśniczówka Bernarda Dorau (za rzeką);
- na wysokości dzisiejszej recepcji OSiR-u, była silna linia umocnień wojsk niemieckich (okopy, artyleria).

F

Płaszczyca

Płaszczyca
176,0 km
+1,0 h (5,5 km)

G

J. Gwiazda

Brda

Brda

Lisewo

OSiR Przechlewo
182,5 km
+2,0 h (6,5 km)

PRZECHEWKO

Ośrodek Sportu i Rekreacji [182,5 km] - Płaszczycza [176,0 km]
 Długość odcinka: 6,5 km, czas pływnięcia: 2,0 h.

Ośrodek Sportu i Rekreacji [182,5 km] - Płaszczycza [176,0 km]

Opuszczając OSiR wypływamy z Jeziora Końskiego w kierunku widocznego z plaży mostku pieszego - rowerowego, aby zaraz za nim minąć most drogowy Przechlewo - Człuchów. Minąwszy oba mosty Brda płynie wśród podmokłych łąk, tworząc szerokie rozlewiska. Widać ślady bobrów. Miejscami koryto przerośnięte jest okazatymi, choć uciążliwymi do przepłynięcia wodorostami, trzeba wówczas mocniej pracować wiosłami.

Płaszczycza, dawny majątek ziemski, a dziś wieś sołecka. Nazwa wsi odzwierciedla położenie na rozległym płaskowyżu. Przed mostem drogowym stoi stary dwór z 1745 r., zbudowany przez Piotra Tuchołkę, otoczony parkiem, w którym rośnie piękny dąb, pomnik przyrody (który mijamy z lewej strony). Po przepłynięciu pod mostem w miejscowości Płaszczycza [176,0 km], zaraz po prawej stronie za nim zlokalizowana jest stacja wodna, która podobnie jak poprzednie na szlaku Brdy zagospodarowana jest w wiaty turystyczne, tablice informacyjne, ławki, ławolstoły, miejsce na ognisko, sanitariaty TOI - TOI oraz kosze na śmieci. Na tej stacji możliwe jest biwakowanie. Tuż przy stacji znajduje się świetlica wiejska z placem zabaw. Przy załamaniu się pogody po uzgodnieniu z zarządcą świetlicy istnieje możliwość schronienia. W budynku świetlicy można również uzyskać informację turystyczną o Gminie Przechlewo.

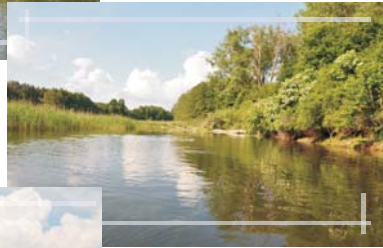

Ciekawostki historyczne:

- nazwa pochodzi od położenia i ukształtowania terenu lub od owada „płaszczycza”, czyli pluskwy;
- pierwsze wzmianki z 1649 roku (Płaszyce) i z 1653 r. (Płaszczycze), dawny folwark zwany był również Staremi Płaszczycami;
- dawny dwór w Płaszczycy wraz z otaczającym go parkiem to rzadko spotykany przykład barokowej, reprezentacyjnej budowli mieszkalnej z XVIII w. z ciekawą dekoracją sztukateryjną obramień okiennych i drzwiowych i tympanonu. Istniejący do dzisiaj budynek dworu pochodzi z II poł. XVIII w. (1745r.).

G

Sapolno

Sapolno

170,5 km
+1,5 h (5,5 km)

Czosnowo

Płaszczycza

Płaszczycza

176,0 km
+1,0 h (5,5 km)

Brda

J. Sosnowe

J. Płaszczyckie

J. Gwiazda

Płaszczycza [176,0 km] - Sąpolno [170,5 km]
 Długość odcinka: 5,5 km, czas płynięcia 1 h.

Po opuszczeniu stacji wodnej w Płaszczycy, rzeka Brda płynie przez urozmaicone tereny między lasem i pasem łąk. Zaraz za wsią, po prawej, zaczynają się w skarpie na skraju lasu zdroje oraz bagna, a w pobliżu Czosnowa znajduje się stanowisko bobrów oraz rzadkiego ptactwa wodnego (traczy, nurogęsi, gągołów i zimorodków). W pobliżu Czosnowa minimy prawy dopływ Brdy - Czerwoną Strugę. Dalej przed Sąpolnem minimy kolejno most kolejowy [171,5 km], rzekę Lipczynkę [171,0 km] lewy dopływ Brdy oraz most drogowy. Na łące przed mostem drogowym we wsi Sąpolno, za zgodą właścicieli można biwakować. Miejsce biwakowane znajduje się również nad oddalonym o ok. 500 m czystym, śródlęsnym Jeziorem Sosnowym. Dalej Brda leniwie płynie wśród łąk i pól w wyżłobionej przez lodowiec głębokiej rynnie, opuszczając Gminę Przechlewo.

Rzeka Brda wpływa do Gminy Konarzyny, przepływa pod drewnianym mostkiem tzw. Kozim [168,5 km], łączącym Konarzyny z Ciecholewami. Po przepłynięciu 3,5 km dopływamy do betonowego mostu na drodze wojewódzkiej Chojnice - Bytów [165,0 km], rzeka wkracza w majestat

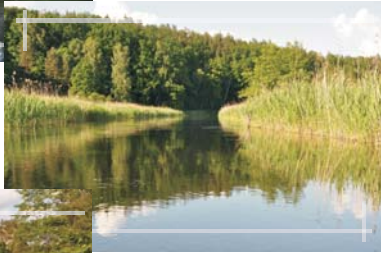
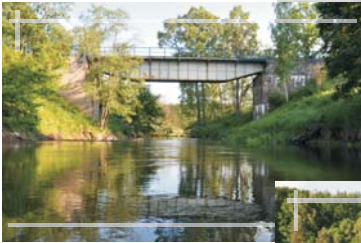
Borów Tucholskich, drugi co do wielkości po Puszczy Białowieskiej polski kompleks leśny. Utworzono tu park narodowy, cztery parki krajobrazowe (Zaborski, Tucholski, Wdecki i Wdzydzki) oraz 26 rezerwatów przyrody.

Stacja wodna w Sąpolnie jest w rękach prywatnych Państwa Dolnych z Sąpolna. Na tej stacji za zgodą właścicieli możliwe jest biwakowanie. Kajakarze, którzy zatrzymają się tu na dłużej mogą skorzystać z pobliskiego baru oraz zjeść świeżą rybkę. W razie załamania pogody możliwość wynajęcia pokoi. Więcej informacji znajdą Państwo po dojeździe do ww. stacji.

Ciekawostki historyczne:

- nazwy: Sampoln (1326 r.), Sampolino, Sempolino (XVI w.), Sąpolna (XVII w.), Sempolno (XVIII w.), Sampohl (niem. do 1945 r.), Sąpolna i Sąpolnia (przejściowe w latach 1945-1950);
- kościół pw. Św. Wawrzyńca w Sąpolnie wybudowano w latach 1933-1934;
- przed wojną była w Sąpolnie poczta (od 1902 r.), urząd stanu cywilnego, sierociniec, dwie oberże (Hinz, Radetzky), młyn z początku XX wieku (Fischer), piekarnia oraz kilka sklepów;
- Szkoła powstała w 1819 roku. Przed 1835 r. uczyli tu: Holland, Reichel. W 1932 r. wybudowano nową szkołę i salę gimnastyczną. Nauczyciele zamieszkali w dawnym dworze Honiga. Pierwszym nauczycielem szkoły ewangelickiej (założonej w 1862 r.) był Blumenthal.

Gmina Przechlewo – Kraina Czystych Jezior i Rzek

Bogactwem gminy są wody powierzchniowe; powierzchnia wód płynących i stojących wynosi 1216 ha, tj. 5 % powierzchni gminy. Gmina Przechlewo to kraina jezior, których jest 33. Większe spośród nich, to głównie jeziora rynnowe o wydłużonym kształcie, dość głębokie z trudno dostępnymi brzegami. Małe jeziora, to najczęściej wytopiskowe „oczka” o różnych głębokościach, często bezodpływowe, przez co bardziej narażone na zanieczyszczenie. W części jezior bezodpływowych znajduje swe siedlisko lobelia (Rezerwat Jezioro Krasne) chroniony gatunek roślinności wodnej, podnoszący atrakcyjność gminy.

Wody przechlewskich jezior i rzek należą do najczystszych na Pomorzu, a ich stan ciągle ulega poprawie. Związane jest to między innymi z ciągłym porządkowaniem gospodarki ściekowej w gminie oraz ze stale rosnącą świadomością rolników i sposobem wykorzystania przez nich ziemi rolniczej. Przez trzy spośród wcześniej wspomnianych trzydziestu trzech jezior przepływa rzeka Brda:

- Jezioro Szczytno Wielkie – 615,77 ha,
- Jezioro Końskie – 55 ha,
- Jezioro Szczytno Małe – 32 ha.

Charakterystyka jezior przez które przepływa rzeka Brda w jej górnym odcinku:

Jezioro Szczytno Wielkie - jezioro rynnowe położone na północnym skraju Pojezierza Krajeńskiego ("Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Kępsko i Szczytno"), na obszarze gminy Przechlewo z kilkoma wyspami (m.in. Wyspa Zamkowa ze średniowiecznym grodem obronnym Szczytno). W pobliżu jeziora znajduje się rezerwat Osiedle Kormoranów. Przez jezioro przepływa rzeka Brda

stanowiąca szlak kajakowy. Akwen jeziora jest połączony Brdą i mniejszymi ciekami z jeziorami Końskim, Kępsko (przesmykiem lądowym przebiega trasa drogi krajowej nr 25) i Szczytno Małe stanowiąc zespół jezior Szczycieńskich. Miejscowościami nadbrzeżnymi są: Pakotulsko i Koprzywnica. Dane

Jezioro Szczytno

morfometryczne: powierzchnia 615,77 ha, głębokość maksymalna 21,4 m, głębokość średnia 8,0 m, długość maksymalna 8500 m, szerokość maksymalna 1180 m, długość linii brzegowej 18450 m. Ichtyofauna: w akwencie tym dominuje leszcz, płoć, lin, karp, wzdregą,

a wśród gatunków drapieżnych – szczupak, okoń, węgorz. Strefa litoralu: dno akwenu jest zmienne w niektórych miejscach żwirowate w innych muliste. Na całym jeziorze wzdłuż brzegów oraz wysp występuje strefa roślinności wynurzonej – trzciny i inne rośliny zakorzenione w dnie, stale wystające ponad powierzchnię wody, strefa roślin o pływających liściach – grążele, grzybień. Strefę roślinności zanurzonej stanowią moczarka kanadyjska, rdestnice, rzęsa.

Jezioro Końskie – jezioro rynnowe położone na północnym skraju Pojezierza Krajeńskiego („Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Krępsko i Szczytno”), na obszarze Gminy Przechlewo, o ogólnej powierzchni 55 ha. Przez jezioro przepływa rzeka Brda stanowiąca szlak kajakowy i łącząca zarazem akwen jeziora poprzez jezioro Szczytno Małe z pozostałymi jeziorami zespołu Szczycieńskiego. Akwen znajduje się w ciągu jezior rynnowych Szczytno Małe, Szczytno Duże, Krępsko, Orzechowo, Olszanowo. Jezioro otaczają strome zbocza zarośnięte sosnowym lasem. Dane morfometryczne: powierzchnia 55 ha, głębokość maksymalna 19,7 m, głębokość średnia 9,0 m, długość maksymalna 1850 m, szerokość maksymalna 360 m, długość linii brzegowej 4450 m. Ichtiofauna: w akwenu tym dominuje leszcz, płoć, lin, karp, a wśród gatunków drapieżnych – szczupak, okoń, węgorz.

Jezioro Końskie

Jezioro Szczytno Małe (Szczycienko) – przepływowe jezioro rynnowe położone na północnym skraju Pojezierza Krajeńskiego (Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Krępsko i Szczytno), na obszarze gminy Przechlewo, powiat człuchowski, województwo pomorskie, o ogólnej powierzchni 32 ha. Przez jezioro przepływa rzeka Brda stanowiąca szlak kajakowy i łącząca zarazem akwen jeziora z innymi jeziorami tzw. zespołu Szczycieńskiego - Szczytnem Wielkim i Końskim. Dane morfometryczne: długość 1,6 km, szerokość 0,1 – 0,23 km, głębokość średnia 3,6 m, wysokość lustra wody 125,6 m n.p.m.

Jezioro Szczytno Małe (Szczycienko)

Miejscowości na Kajakowym Szlaku Górnej Brdy:

Żołna - dawna huta szkła, dziś wieś sołecka wraz z leśnymi osadami Lipczynek i Szyszka. We wsi okazy starych dębów i przystań nad Brdą.

Nowa Brda - niewielka przemysłowa w przeszłości osada nad Brdą w dawnej Puszczy Człuchowskiej. W roku 1696 powstała tu papiernia, przebudowana w XIX wieku na tartak. Od lat jest dogodnym miejscem rozpoczęcia spływów kajakowych. We wsi zachowany cmentarz z grobami rodziny papierników Nehringów (z XVIII wieku). Na skarpie nad rzeką Brdą obelisk upamiętniający udział w spływach kajakowych papieża Jana Pawła II.

Pakotulsko - dawny majątek nad Jeziorem Szczytno, przed wojną największy majątek w powiecie człuchowskim (1445 ha). W odległości 2 km od wsi znajduje się rezerwat „Osiedle Kormoranów”.

Dolinka - nazwę zawdzięcza swemu położeniu (nazwa topograficzna), nazwy: Schönthal (do 1945 r.), Dolina (przejściowa w latach 1945 - 1950), osiedle powstało w 1887 roku, gdy kupiec drzewa Matz założył tu młyn i tartak. Założono nawet szkołę (dla Zawady), którą połączono w 1934 roku z podobną placówką w Szczytnie.

Gródek - wyspa na Jeziorze Szczytno, w średniowieczu siedziba kasztelana administrującego południowo - wschodnimi rubieżami księstwa gdańskiego. Przepływająca przez Jez. Szczytno Brda, łączy je z jeziorami: Szczytno Małe, Końskie i Krępsko. Dawne grodzisko otaczały wały o wysokości ponad 4 metrów.

Zawada - niewielka miejscowość przy zachodnim brzegu Jeziora Szczytno Małe (Szczytlenko). Idealne miejsce do pieszych i rowerowych wędrówek w rejon Jeziora Szczytno.

Szczytno - niegdyśejsza kasztelania książąt gdańskich, później majątek ziemski. Dziś Szczytno to wieś sołecka, położona nieopodal rzeki Brdy, Jeziora Szczytno Małe i Jeziora Końskiego.

Miejscowość Przechlewo z lotu ptaka

Przechlewo - to gminna wieś położona 17 km od miasta powiatowego Człuchów. Wzmiankowana w 1341 r. jako osada rycerska. Rozbiory i przejęcie majątku Prądzyskich w ręce niemieckie przyspieszyło procesy germanizacyjne i pod koniec XIX w. uchodziła już jako czysto niemiecka. Po 1918 r. pozostała w Niemczech. Rosjanie

zdobyli Przechlewo 28 lutego 1945 r., niszcząc niewielką część zabudowy. Dzisiejsze Przechlewo to zasobna wieś o charakterze małego miasteczka.

Płaszczycza - dawny majątek ziemski, a dziś wieś sołecka. Nazwa wsi odzwierciedla położenie na rozległym płaskowyżu. Znajduje się tu cmentarz rodowy z połowy XIX wieku i stajnia z 1911 roku. W dawnym Imielnie, które było własnością rodu Tuchołków, zachował się barokowy dwór z 1745 roku.

Sąpolno - duża wieś przy drodze z Przechlewa do Konarzyn, dawniej część klucza dóbr Konarskich. W okresie międzywojennym na wschód od wsi przebiegała granica polsko niemiecka. Zachowany park i dwór z XIX wieku.

Dopływy rzeki Brdy:

Lipczynka - lewy dopływ Brdy, rzeka bierze swój początek z jez. Olszewki. Kierując się na południe przepływa przez jez. Lipczyno Wielkie, poniżej miejscowości Łubianka zmienia kierunek przepływu na wschód i w okolicach miejscowości Sąpolno wpada do Brdy. Rzeka w całości znajduje się na obszarze gminy i odwadnia północno-zachodni jej obszar. Długość cieku wynosi ok. 17,4 km.

Modra - prawy dopływ Brdy, początek biegu rzeki rozpoczyna się z jez. Bobry na terenie gminy Koczała, w granicach gminy płynie około 4 km rzeki, która wpada do Brdy w okolicach rezerwatu przyrody „Przytoń” powyżej drogi powiatowej Upiłka-Sporysz,

Ruda - prawy dopływ Brdy. Rzeka bierze swój początek na rozlewisku zlokalizowanym na południe od miejscowości Płocicz (gmina Koczała), a wpada do Brdy na wschód od miejscowości Rudniki, powyżej drogi gminnej prowadzącej z Przechlewa do Rudnik. Przez obszar gminy przepływa ok. 5,4 km rzeki.

Czerwona Struga - inaczej zwana Czerwonką. Rzeka bierze swój początek na rozlewisku w okolicach miejscowości Czosnowo a uchodzi do jez. Charzykowskiego. Przez obszar gminy przepływa ok. 2,1 km tej rzeki.

Rzeka Ruda

W leśnym ostępie - Rzeka Brda

Kościół parafialny w Przechlewie p.w. Św. Anny wraz z otoczeniem oraz wystrojem wnętrza

Figuruje w rejestrze zabytków pod numerem: obecny A-51, dawny A-111, wpisany przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Koszalinie decyzją nr 63 z dnia 04.12.1954 r.

Kościół jest zabytkiem budownictwa sakralnego (barok) z przełomu XVII i XVIII w. Nie znana jest dokładna data wybudowania kościoła. Wzmianka z 1653 r. mówi, że pierwsza przechlewska świątynia była drewniano-murowana, salowa z dwoma ołtarzami. Na początku XVII w. była bogata w przedmioty liturgiczne: cztery wielkie lichtarze i kielich, a także srebrny kielich, połączony krzyż z relikwiami i monstrancją. W 1688 roku świątynia spłonęła, odbudowana padła ofiarą kolejnego pożaru w 1714 r. Ponownie kościół odbudowano w 1720 r. zwracając go ku wschodowi. Konstrukcja wykonana była częściowo z drewna, częściowo z cegły. W latach 1898-1901 do szkieletowej świątyni dobudowano ceglana nawę poprzeczną i prezbiterium. Po rozbudowie świątynia uzyskała plan krzyża łacińskiego, prezbiterium zamknięte jest trójbocznie we wschodniej części. Przy północnym ramieniu transeptu od wschodu znajduje się zakrystia, odpowiednio po południowej stronie – niska wieżyczka na planie koła, ze schodami na emporę w transepcie. Zachodnia, starsza część kościoła jest konstrukcji szkieletowej z murem wypełniającym z cegły. Ściany zwieńczone są profilowanym, belkowym gzymsem podokapowym. Elewacja zachodnia oszalowana jest deskami. W części zachodniej znajduje się dzwonnica wtopiona w połacie dachu, ustawiona bezpośrednio na belkach stropu nad nawą główną. Dzwonnica zwieńczona jest barokowym hełmem z osmioboczną latarnią. Na suficie, w nawie znajdują się dekoracje malarskie o charakterze narracyjnym, z motywem roślinnym. W witrażowych oknach w transepcie utrwalono nazwiska fundatorów rozbudowy kościoła. Wyposażenie późnobarokowe składało się z 3 ołtarzy, ambony z wyrzeźbionym Chrystusem i ewangelistami, chrzcielnicy oraz organów. Na placu kościelnym zawieszono na stojaku gotycki dzwon z 1405 r. z minuskułową inskrypcją i drugi, ulany w 1909 r. w Szczecinie.

Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Przechlewie

Figuruje w rejestrze zabytków pod numerem: obecny A-1723, dawny A-382, wpisany przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku decyzją SOZ/D-1-5340/3/2001 z dnia 31.03.2001 r.

Kościół wybudowany został w 1911 roku. Planem, użyciem przypór, zastosowaniem ostrołukowego zamknięcia otworów okiennych, drzwiowych i blend – budowla nawiązuje jeszcze do XIX-wiecznego historyzmu. Już jednak opracowanie

elewacji jest wynikiem nowych tendencji w architekturze XX w., dążących do uproszczenia formy. Płaski detal architektoniczny, uproszczone poprzez brak profilowania wykreje, operowanie dużymi płaszczyznami to m.in. nowe środki w opracowaniu architektury. Zachowane w pierwotnym rozplanowaniu wnętrza z pozornym sklepieniem beczkowym oraz z emporami pozorującymi podział wnętrza na trzy nawy- to pomyślany, indywidualny zamysł architektoniczny o spójnej formie i treści. Wartość obiektu podwyższa również starannie i indywidualnie opracowana stolarka drzwiowa z nawiązującymi do gotyku okuciami, sztyldami i antabą. Całość dopełnia ogrodzenie posesji kościelnej kratą o secesyjnych formach.

Kościół wybudowany został na planie wydłużonego prostokąta z węższym prostokątnym prezbiterium od południowego wschodu i kwadratową wieżą od południowego zachodu. Przy prezbiterium od północnego wschodu występuje zakrystia na planie prostokąta, wychodząca poza linię murów nawy; od południowego zachodu znajduje się prostokątna klatka schodowa. Świątynia to obiekt jednonawowy z emporą przy trzech bokach nawy.

Bryła kościoła jest I-kondygnacyjna z IV-kondygnacyjną wieżą oraz niższymi od nawy klatkami schodowymi i zakrystią. Bryła główna nakryta jest dachem dwuspadowym o dużym spadku, wieża i prezbiterium z odrębnymi dachami dwuspadowymi, klatki schodowe i zakrystia posiadają dachy pulpitowe. Pokrycie dachu stanowi dachówka ceramiczna układana w podwójną łuskę.

Elewacja obiektu podzielona jest 2 rzędami otworów okiennych; w przyziemiu występują małe okna zgrupowane po trzy, nad nimi duże otwory okienne zamknięte łukami ostrymi.

Na wieży elewacje podzielone są ostrołukowymi, otynkowanymi blendami, biegnącymi przez trzy kondygnacje. Nad nawą i prezbiterium występuje sklepienie drewniane, podniebienie wykonane jest z desek ze współczesnymi malowidłami. W kruchcie i zakrystii występuje strop belkowy, w kruchcie podsufitka wykonana jest z desek z dekoracją płycinową (krótsze boki płycin zamknięte są parami łuków pełnych). Fundamenty kościoła są kamienne, ściany murowane z cegły, więźba dachowa jest drewniana, schody zewnętrzne wykonane są z granitu, natomiast wewnętrzne są drewniane.

Stolarka drzwiowa i okienna jest autentyczna, wykonana z drewna; drzwi ramowo-płycinowe posiadają ozdobne sztyldy i rozgałęzione zawiasy.

Na wyposażeniu kościoła jest chrzcielnica ze sztucznego kamienia ze srebrną misą, krucyfiks, 2 świeczniki korpusowe, empora z 6 malowidłami, ławki z czasów budowy kościoła.

Kościół parafialny p.w. Św. Wawrzyńca wraz ze znajdującym się pod nim gruntem

Figuruje w rejestrze zabytków pod numerem: A-1866, wpisany przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku decyzją PWKZ.R.4/90/5/1697/2010 z dnia 19.08.2010 r.

Kościół wybudowany został w latach 1933-1934 i poświęcony 6 czerwca 1934 r. Należał do parafii katolickiej, której historia w tej miejscowości sięga poł. XVI w. W Sądolnie istniał kościół katolicki do początku XIX w. Nową, obecną świątynię katolicy wybudowali po ponad stuletniej przerwie, w nowoczesnym stylu, nawiązującym do modernizmu. Budowla o uproszczonej formie bryły i kompozycji została wzniesiona na planie prostokąta z półokrągłą absyda i dostawioną do korpusu wysoką wieżę na planie kwadratu. Elewacje pozbawione detalu architektonicznego podkreślają prostą formę budowli. Dostawiony do fasady trójarkadowy portyk i jednospokowe szkarpy korpusu stanowią jedyny element rozczłonkowania i podziału elewacji. Wnętrze zachowane bez zmian – jednoprzestrzenne, nakryte surowym, belkowym stropem, podzielone regularnie przysięnnymi filarami, z zamykającą ścianę południową (kościół nie orientowany)

emporą organową z prospektem o modernistycznych formach. Surowość wnętrza podkreśla nie wyodrębnione prezbiterium. W kościele zachowana została pierwotna stolarka drzewiowa i ławki.

Wewnątrz absyda nie otwiera się na nawę i oddzielona jest od prezbiterium ścianą. W absydzie zlokalizowana jest zakrystia. Prezbiterium nie jest specjalnie wyodrębnione a ołtarz znajduje się w północnej części nawy.

Od południowego wschodu dostawiona jest do korpusu kwadratowa wieża. Wejścia główne w elewacji frontowej (południowej) poprzedzone są portykiem. W absydzie występują dwa wejścia boczne. Bryła główna kościoła jest I-kondygnacyjna z niższą absydą, natomiast wieża kościelna jest IV-kondygnacyjna. Nawa kościoła pokryta jest dachem dwuspadowym, natomiast wieża dachem czterosпадowym.

Otwory okienne korpusu są duże i zamknięte łukami pełnymi. Elewacje budynku są gładkie, bez detalu architektonicznego. Portyk przy elewacji frontowej jest 3-arkadowy. Arkady o gładkich słupach z pełnymi łukami.

Ściany obiektu są murowane z cegły i otynkowane, cokol fundamentowy posiada okładzinę kamienną.

Więźba dachowa obiektu jest drewniana, strop nad nawą drewniany, belkowy, nagi z powatą z desek. W absydzie i kruchcie występuje strop drewniany z otynkowaną podsufitką.

Nawa główna kościoła pokryta jest współczesną dachówką, absyda i wieża blachą, natomiast portyk blachodachówką.

Schody zewnętrzne wykonane są z betonu i wyłożone płytkami z gresu, natomiast schody wewnętrzne są drewniane, policzkowe, zabiegowe a balustrada jest pełna i drewniana.

Posadzkę stanowią autentyczne kwadratowe płytki w kolorze piaskowym, natomiast w zakrystii podłoga jest drewniana.

Drzwi zewnętrzne są autentyczne i wykonane z drewna. Główne drzwi wejściowe są 2-skrzydłowe z zamkniętym łukiem pełnym naświetlem, podzielonym dwiema poziomymi i jedną pionową szczebliną, natomiast drzwi boczne są 1-skrzydłowe. Drzwi wykonane są w konstrukcji ramowo-płycinowej. Każde skrzydło jest 4-płycinowe a płycina posiada wykrój leżącego prostokąta; w drzwiach głównych płycina ma kształt zbliżony do kwadratu. Zawiasy występujące w drzwiach są czopowe, a klamki i szylidy mosiężne. Drzwi wewnętrzne są również drewniane o konstrukcji ramowo-płycinowej. Z kruchty do nawy założone są drzwi wahadłowe, 2 –skrzydłowe z zamkniętym łukiem pełnym naświetlem podzielonym dwiema poziomymi i jedną pionową szczebliną. Skrzydła drzwi są 2-płycinowe. Dolna płycina posiada wykrój leżącego prostokąta zbliżonego do kwadratu, natomiast górna posiada wykrój wydłużonego prostokąta, jest przeszklona i podzielona symetrycznie trzema poziomymi szczeblinami. Uchwyty do drzwi wykonane są z dużych mosiężnych prostych rurek. Z nawy do absydy prowadzą 1-skrzydłowe płycinowe drzwi, zamknięte łukiem pełnym.

Okna nawy są metalowe, nieuchylne (tylko w niektórych oknach 6 górnych kwater jest uchylnych), podzielone na prostokątne kwatery. Witraże w oknach wykonane są współcześnie. Okna w absydzie są drewniane, krosnowe, 1-dzielne i jednopoziomowe, podzielone na 8 prostokątnych kwater. Wyposażenie i wystrój pochodzące z czasów budowy kościoła stanowią ławki, empora, prospekt organowy, organy oraz 2 kamienne kropielnice w kruchcie kościoła. Chrzcielnica o cechach neobarokowych pochodzi prawdopodobnie z innego kościoła.

Dawny dwór w Płaszczycy (Imielno) wraz z otaczającym go parkiem

Figuruje w rejestrze zabytków pod numerem: obecny A-100, dawny A-57, wpisany przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Koszalinie decyzją nr 169 z dnia 21.02.1959 r.

Jest to rzadko spotykany przykład barokowej, reprezentacyjnej budowli mieszkalnej z XVIII w. z ciekawą dekoracją sztukateryjną obramień okiennych i drzwiowych i tympanonu. Istniejący do dzisiaj budynek dworu pochodzi z II poł. XVIII w. (1745 r.) posiada bryłę parterową, podpiwniczoną w kształcie wydłużonego prostopadłościanu, nakrytego dachem czterospadowym, z szerokimi wystawkami z dwóch stron. Park obejmuje teren w kształcie

nieregularnym, wydłużonym w kierunku południowo-północnym. Park otacza dwór z trzech stron. Drzewostan parku jest zróżnicowany, występują m.in. buki, klony, kasztany, sosny, dęby, jesiony. W części północno-zachodniej występują stare dęby i buki. Po stronie zachodniej dworu zlokalizowana jest polana z wnętrzem krajobrazowym na planie prostokąta, która otoczona jest z trzech stron ścianami drzew. Po stronie północnej parku znajduje się ogród.

Pałac i park w Wandzinie

Figuruje w rejestrze zabytków pod numerem: obecny A-1563, dawny A-335, wpisany przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Słupsku decyzją nr PSOZ-I-5340/16/95 z dnia 20.09.1995 r.

Pałac jest przykładem rezydencji myśliwieckiej powstałej w 1 ćw. XIX w., usytuowanej wśród rozległych kompleksów leśnych, w otoczeniu parku o czytelnym założeniu z pojedynczymi drzewami pomnikowymi – dęby, modrzewie, jodła. Obiekt o niewielkich gabarytach i skromnej formie, wyróżnia się wyjątkowym wyważeniem proporcji poszczególnych elementów bryły i ich połączenia. Pałac wraz z parkiem, na tle otaczającej przyrody, stanowi zespół o wysokich wartościach architektoniczno-krajobrazowych.

Rezydencję myśliwską w I połowie XIX w. wybudował Andreas von Steckert. Stąd organizował wyprawy na łowy dla szlachty pruskiej. Pod koniec tegoż wieku okoliczne lasy (Puszcza Wandzińska) stały się własnością „Berliner Holzkontor A.G.”

(Berliński Kantor Drzewny). Po szybkim wykarczowaniu lasów, ziemia została podzielona między kilkunastu osadników. W 1871 r. mieszkało tutaj 29 osób. Rabunkowa gospodarka doprowadziła do upadku majątku Dobro Leśne, który w 1928 r. został przekazany Wspólnocie Rady Gminnej w Przechlewie. W 1945 r. po opuszczeniu majątku przez wyzwolicieli, którzy doszczętnie zdewastowali zabudowania z pałacem włącznie, Wandzin przekazano Państwowemu Gospodarstwu

Rolnemu w Płaszczycy. Kolejnymi właścicielami pałacu byli: MPKG Bydgoszcz i Bydgoska Fabryka Kabli, która miała tutaj swój ośrodek wypoczynkowy (do 1980 r.). Przez blisko 12 lat pałac ulegał powolnej ruinie. Aktem notarialnym 5 listopada 1992 r., pałac i budynki gospodarcze wraz z 9,59 ha ziemi zostały przekazane w wieczyste użytkowanie Zarządowi Głównemu Stowarzyszenia „Solidarni Plus” w Warszawie. Uchwałą nr 18/92 ZG Stowarzyszenia utworzyła w Wandzinie ośrodek EKO „Szkołę życia” pod patronatem Marka Kotańskiego.

Obelisk papieski w Nowej Brdzie

Wszystko zaczęło się w 1991 roku, kiedy ukazała się książka „Hobby Jana Pawła II” autorstwa S. Stolarczyka, z której dowiedzieć się można, że Ojciec Święty kilkakrotnie spływał kajakiem po Brdzie. Wówczas pojawił się po raz pierwszy pomysł uczczenia tego faktu w jakiś sposób. Jednak nie przyszło to z łatwością, gdyż w książce nie było żadnych szczegółów, a próby nawiązania kontaktu z autorem nie przyniosły powodzenia. Pomysł upadł.

Do pomysłu powrócono dziesięć lat później za sprawą Pani Gabrieli Czarnik, która w swych historycznych poszukiwaniach „wytropiła” szczegóły bytności Jana Pawła II na ziemi człuchowskiej. Dotarła, aż do samego Watykanu. Dodatkowo w grudniu 2002 roku w „Merkuryszu Człuchowskim” ukazał się obszerny artykuł związany z ww. sprawą. Długo nie trzeba było czekać, bo już w styczniu 2003

roku na opłatkowym spotkaniu miejscowego oddziału Zrzeszenia Kaszubsko – Pomorskiego, powołano do życia zespół roboczy do przygotowania koncepcji uczczenia 50 rocznicy pobytu Ojca Świętego w Nowej Brdzie. Już po miesiącu powstała pierwsza wersja projektu, która mówiła o postawieniu obelisku, którego głównym elementem miał zostać głaz narzutowy. Odpowiedni kamień sprowadzono z Olszanowa z pola Pana Janusza Skrzypczaka. Wybrano również napis jaki znalazł się na obelisku: „Tu, w Nowej Brdzie, 23 VIII 1953 r. rozpoczął swoje kajakowe wędrówki Ks. Karol Wojtyła Papież Jan Paweł II. 23 VIII 2003 r.” Napis przyozdobiono symbolicznymi elementami w postaci: kielicha mszalnego, wiosła i sylwetki kajakarza.

Obelisk postawiano w centrum wsi, przy moście, tuż nad rzeczną skarpgą, dzięki czemu jest widoczny również doskonale z rzeki. Tuż obok stanął nowy dębowy krzyż.

Komitet budowy Obelisku w Nowej Brdzie: Marian Fryda – Przewodniczący, Janusz Spiczak Brzeziński – Zastępca Przewodniczącego, Gabriela Czarnik, Stanisław Spiczak Brzeziński, Lesław Gajda, Jan Bernard Jakubowski, Mieczysław Modrzejewski, Lech Jabłoński, Antoni Winkowski, Waldemar Jeżewski – Członkowie. Udział w Komitecie Honorowym budowy Obelisku zaproponowano następującym osobom: Aleksander Gappa – Starosta Człuchowski, Prof. Bronisław Synak – Przewodniczący Sejmiku Województwa Pomorskiego i Prezes Zarządu Głównego Zrzeszenia Kaszubsko Pomorskiego, Ks. prof. dr hab. Jan Bernard Szlaga – Biskup Pelpliński, Mirosław Maszczak – Wójt Gminy Przechlewo, Ireneusz Jazdzewski – Nadleśniczy Nadleśnictwa Niedźwiady.

Opracowano na podstawie:

„Nowa Brda jest tylko jedna...”, Marian Fryda

Cykliczne imprezy w Gminie Przechlewo - warto zobaczyć!!!

1. Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy - styczeń
2. Międzyszakładowy Turniej Halowej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy Przechlewo - styczeń/luty
3. Turniej Piłki Nożnej oraz Siatkowej o Puchar Wójta Gminy Przechlewo z okazji Powrotu Przechlewa do Polski - luty/marzec
4. Uroczyste Obchody Powrotu Przechlewa do Polski - luty
5. Wernisaż haftu - kwiecień
6. Krajowy Przegląd Sygnałów, Wiersza i Piosenki Myśliwskiej im. Rafała Minicha - kwiecień
7. Dni Unii Europejskiej - maj
8. Festyn Rekreacyjno - Wypoczynkowy Członków Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów - czerwiec
9. Noc Kupały w Przechlewie - czerwiec
10. Turniej Szachowy o Puchar Przewodniczącego Rady Gminy Przechlewo - lipiec/sierpień
11. Międzynarodowy Splyw Kajakowy na Brdzie im. Marii Okołów Podhorskiej - lipiec
12. Turniej Brydżowy o Puchar Wójta Gminy Przechlewo - lipiec/sierpień
13. Zawody Jeździeckie w Skokach przez Przeszkody - sierpień
14. Dożynki Gminne - wrzesień
15. Triathlon Przechlewo - sierpień/wrzesień
16. Międzynarodowy Konkurs Pracy Dzikarzy im. dr Jana Oseta - październik
17. Turniej w Piłkę Siatkową „Siatka z Basią” - grudzień
18. Rajdy Nordic Walking od marca do października

Krajowy Przegląd Sygnałów, Wiersza i Piosenki Myśliwskiej im. Rafała Minicha

Rocznica Powrotu Przechlewa do Polski

Turniej Brydżowy

Wernisaz haftu

Międzynarodowy Konkurs Pracy Dzikarzy im. dr Jana Oseta

Zawody Jeździeckie w skokach przez przeszkody

Zachowaj ciszę, nie zanieczyszczaj wody i gleby. Myśląc o przyrodzie - dbajmy o nią!!! Przyroda to woda, gleba, rośliny i zwierzęta!

1. Żądasz czystości - Zachowaj ją Sam! Śmieci wrzucaj do koszy.
2. Podczas pobytu zachowaj czystość, porządek oraz przepisy p.poż.
3. Z istniejącej infrastruktury turystycznej korzystaj zgodnie z jej przeznaczeniem.
4. Nie puszczaj swojego psa luzem.
5. W miarę możliwości zachowaj ciszę.
6. Nie niszcz otaczającej cię przyrody, gdyż to nasze wspólne dobro.
7. Na terenie stancji obowiązuje zakaz zamieszczania ogłoszeń reklamowych.
8. Turysta ponosi odpowiedzialność materialną za powstałe z jego winy uszkodzenia lub braki w wyposażeniu.

Zasady bezpiecznego rozpalania ogniska:

1. Zabrania się rozpalania ogniska poza miejscem do tego wyznaczonym.
2. Ognisko można rozpałać w godz. od 8:00 do 20:00.
3. Zabrania się pozyskiwania drewna na ognisko z otaczającego lasu.
4. Wysokość płomienia nie powinna przekraczać 1,5 m.
5. Ognisko powinno być nadzorowane przez osobę dorosłą od momentu rozpalenia do całkowitego jego ugaszenia.
6. Po wypaleniu się ogniska należy dokładnie zalać je wodą i upewnić się, czy nie pozostały tłuće się głównie.

**Zauważyłeś ogień w lesie, akty dewastacji, przemocy lub potrzebujesz pomocy
ALARMUJ!!!**

Telefony alarmowe:

997 POLICJA **998** STRAŻ POŻ. **999** POGOTOWIE
112 TELEFON ALARMOWY

W przypadku zniszczeń infrastruktury na terenie stancji prosimy powiadomić administrację:

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Przechlewie, ul. Człuchowska 60,
77 - 320 Przechlewo, tel. 59/83 34 405.

Zasady bezpieczeństwa podczas spływu kajakowego /Jak pływać bezpiecznie kajakiem

Wypożyczając sprzęt jesteśmy odpowiedzialni za to, co dzieje się podczas spływu, odpowiadamy za sprzęt i za uczestników, dlatego warto pamiętać o podstawowych zasadach bezpieczeństwa - przypomnimy te najważniejsze:

1. **PLANUJ** - dowiedz się jak najwięcej o trasie, którą chcesz przepłynąć i zaplanuj wszystkie etapy spływu, długość trasy, noclegi, weź pod uwagę czy w razie załamania pogody lub innych nieprzewidzianych przygód masz do dyspozycji inny bliższy biwak lub czy możesz skorzystać z usług wypożyczalni aby np. przewieźć sprzęt. Pamiętaj, że największym niebezpieczeństwem są spiętrzenia wody: powinieneś wiedzieć, czy i gdzie znajdują się sztuczne progi, tamy, młyny - zachowaj tam szczególną ostrożność. Spiętrzenia poziome - odwoje - stanowią śmiertelną pułapkę dla osoby niedoświadczonej, która się w nim znajdzie. Nie przepływaj tych miejsc.
2. **INFORMUJ** - poinformuj uczestników spływu co należy zabrać na spływ, zapoznaj ich z harmonogramem spływu, opisz poszczególne etapy spływu, zapoznaj z zasadami bezpieczeństwa i regulaminem spływu i wypożyczalni - pamiętaj, że to Ty odpowiadasz za sprzęt.
3. **MIERZ SIŁY NA ZAMIARY** - przy planowaniu trasy uwzględnij poziom zaawansowania wszystkich uczestników, dopasuj tempo płynięcia do najsłabszego uczestnika.
4. **BAGAŻ** - rozłóż go równomiernie w kajaku, zabezpiecz, najlepiej w hermetyczne worki (spytaj organizatora spływu o takie worki) - walizka nie jest dobrym rozwiązaniem - lepiej zabrać kilka mniejszych pakunków niż jeden duży; dodatkowo można przymocować bagaż do kajaka, nie odplynie podczas wywrotki.
5. **PRZEBRANIE** - nie zapomnij nawet na jednodniowym spływie o przebraniu spakowanym w worek hermetyczny. Może się przydać po kabinie lub załamaniu pogody.
6. **PŁYŃ W SZYKU** - czyli spływ otwiera osoba doświadczona i znająca trasę - SZLAKOWY, za nią kolejna "doświadczona osada" - przeważnie KOMANDOR spływu, potem płyną osoby najmniej doświadczone (do nich dostosowane jest tempo), jeżeli to możliwe to przedziel niedoświadczonych kajakarzy jeszcze jedną osadą doświadczoną, na końcu powinna płynąć osoba doświadczona - ZAMKOWY - wyposażona w apteczkę. Nie można dopuścić do sytuacji gdy za zamkowym i przed szlakowym płynie jakiś kajak (oczywiście z waszej grupy). Osady dobieraj przydzielając osobom doświadczonym mniej doświadczonych.
7. **POWÓDŹ** - Pływanie przy stanach powodziowych jest niebezpieczne.
8. **OTWARTE AKWENY** - (duże jeziora, morze, itp.) stwarzają zagrożenie przy złych warunkach pogodowych, staraj się wtedy płynąć blisko brzegu.
9. **GÓRY I MORZE** - pływanie po rzekach górskich i morzu wymaga odpowiedniego sprzętu i umiejętności, nie porywaj się "z motyką na słońce".
10. **KAMIZELKA ASEKURACYJNA** - nie służy do siedzenia, przestrzegaj i pilnuj uczestników aby mieli ją założoną; za nie założoną kamizelkę można dostać mandat, a w razie wypadku pierwsze słowa prokuratora będą: - gdzie była kamizelka?, za siedzenie na kamizelce można

posiedzieć. Pamiętaj również, że pomimo umiejętności pływania w razie wywrotki, która zawsze jest szokiem dla organizmu, towarzyszyć ci będą dodatkowe ograniczenia: buty i ubranie ograniczają Twoje ruchy, a po nasiąknięciu działają jak "kamień u szyi", szybki nurt rzeki nawet na płytkiej wodzie utrudnia złapanie równowagi, fala na jeziorze lub morzu nie pozwala nam myśleć o niczym innym jak o złapaniu powietrza, a co dopiero o utrzymaniu się na powierzchni nie mówiąc już o ratowaniu innych, różnica temperatur jest zawsze szokiem dla organizmu, łatwo wtedy o skurcz mięśni. Kamizelka może nam uratować życie. Dostarczenie kamizelek jest obowiązkiem wypożyczalni kajaków.

11. **KABINA** - czyli wywrotka, zdarza się najlepszym, Zawsze licz się z możliwością wywrotki kajaka, kiedy tak się stanie NIE odwracamy wywróconego kajaka! Jest to podstawowa zasada. W momencie wywrotki w kajaku znajduje się dużo powietrza, które jest wypychane przez wodę do wnętrza kajaka i które stanowi znakomitą poduszkę wypornościową, dzięki której kajak unosi się na wodzie. Po wywrotce należy złapać kajak za dziób lub rufę tak żeby nie wypuścić powietrza i starać się doплыć do brzegu holując kajak. Dopiero tam odwracamy kajak i wylewamy wodę. Zasada ta ma jeszcze jeden duży plus - w momencie gdy kajak jest do góry dnem powietrze wciska wasze rzeczy pod burty kajaka - jeśli obrócić kajak na wodzie wasze rzeczy dużo łatwiej popłyną w sinq dal...
12. **DZIECI** - pamiętaj, że w razie wypadku jedna osoba dorosła będzie w stanie ratować tylko jedno dziecko.
13. **SAMOTNIE** - możesz obejrzeć film ale nigdy nie pływaj, zawsze powinien być koło Ciebie ktoś, kto pomoże Ci w razie wypadku.
14. **W NOCY** - nigdy nie pływaj, udzielenie pomocy w ciemności jest bardzo trudne.
15. **ALKOHOL** - nie rozgrzewa, a powoduje utratę ciepła i spowalnia reakcję, dlatego nigdy nie wsiadaj do kajaka po spożyciu alkoholu lub środków odurzających i nie pij podczas spływu.
16. **USTĘPUJ** - kajak jest najmniejszą jednostką pływającą, bardziej zwrotną dlatego ustępuj większym jednostkom pływającym. Zachowuj zawsze duży odstęp od statków, barek, promów.
17. **PIERWSZA POMOC** - miej na spływie apteczkę i naucz się udzielać pierwszej pomocy.
18. **UCZ SIĘ** - staraj się rozwijać swoje umiejętności i wiedzę. Im więcej wiesz, tym większe jest Twoje i innych bezpieczeństwo. Pomagaj innym, mniej doświadczonym kajakarzom, dziel się wiedzą.
19. **CZYSTOŚĆ i PORZĄDEK** - pozostawiaj miejsce biwakowania w co najmniej takim stanie jakim je zastałeś. Dbaj o otaczające cię środowisko.

**LEPIEJ POZOSTAWIĆ ŚMIECI W KAJAKU, ANIŻELI NA DNIĘ RZEKI
DBAJMY O ŚRODOWISKO NATURALNE !!!**

Fundacja Lokalna Grupa Działania - Naszyjnik Północy
 ul. Ogrodowa 26, 77 - 310 Debrzno,
 tel. 59/83 35 930, fax. 59/83 35 931,
 e-mail: biuro@lgdnp.org.pl, www.lgdnp.org.pl

Fundacja Lokalna Grupa Działania - Naszyjnik Północy (LGD) jest organizacją pozarządową, która łączy w aktywnych działaniach podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe, samorządy i instytucje. Funkcjonowanie LGD odbywa się zgodnie z podejściem Leader, którego celem jest przede wszystkim budowanie kapitału społecznego poprzez aktywizację mieszkańców oraz przyczynianie się do powstawania nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich, a także usprawnianie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja.

Fundacja prowadzi działalności na obszarze 11 gmin: Czarne, Człuchów, Debrzno, Jastrowie, Kamień Krajeński, Koczała, Lipka, Okonek, Przechlewo, Rzeczenica, Zakrzewo, położonych na terenie trzech województw: pomorskiego, wielkopolskiego oraz kujawsko - pomorskiego. Obejmuje łącznie obszar 2 750 km², zamieszkiwany przez ponad 80 tys. mieszkańców, z czego 55 tys. stanowi ludność wiejska.

Celem działania LGD Naszyjnik Północy jest poprawa konkurencyjności obszaru jako miejsca zamieszkania, wypoczynku oraz prowadzenia działalności gospodarczej.

STOWARZYSZENIE LOKALNA GRUPA RYBACKA POJEZIERZE KRAJEŃSKIE

Cierznie 64, 77-310 Debrzno

tel. 59 / 83 35 945 faks: 59 / 83 35 946 tel. kom. 603 959 887

adres [www: www.lgrp.pl](http://www.lgrp.pl) e-mail: biuro@lgrp.pl

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka - Pojezierze Krajeńskie jest organizacją, której głównym celem jest wdrażanie na terenie swojego działania założeń Osi 4 Programu Operacyjnego Ryby 2007-2013. Członkami Stowarzyszenia są lokalne samorządy, organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy, głównie ci związani z sektorem rybackim. LGR PK swoim działaniem obejmuje obszar 11 gmin położonych na terenie trzech powiatów i trzech województw: pomorskiego, wielkopolskiego i kujawsko - pomorskiego. Obszar działania LGR PK to gmina Człuchów, Debrzno, Koczała, Przechlewo i Rzeczenica, gmina Złotów, Jastrowie, Zakrzewo, Okonek i Lipka i gmina Kamień Krajeński. Pomimo przynależności do

różnych województw, gminy te łączą się ze sobą terytorialnie, tworząc jeden wspólny obszar, zarówno w sensie gospodarczym, jak i kulturowym.

Główne cele działania LGR PK określone zostały w Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich dla tego obszaru i odnoszą się przede wszystkim do zwiększenia miejsc pracy i aktywności społecznej w oparciu o lokalne zasoby oraz zachowania walorów przyrodniczych i kulturowo-historycznych obszaru. Na realizację tych celów przeznaczona jest na lata 2007-2013 kwota ponad 17 000 000 PLN, która w przeważającej części stanowić będzie wsparcie finansowe dla projektów

i inicjatyw realizowanych przez osoby i podmioty działające w sektorze rybackim, podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe oraz gminy, zmierzających do poprawy warunków życia na obszarach zależnych od rybactwa.

Zauważyłeś ogień w lesie, akty dewastacji, przemocy lub potrzebujesz pomocy ALARMU!!!

Telefony alarmowe:

997 POLICJA **998** STRAŻ POŻ. **999** POGOTOWIE
112 TELEFON ALARMOWY

W przypadku zniszczeń infrastruktury na terenie stancji prosimy powiadomić administrację:

Urząd Gminy Przechlewo
ul. Człuchowska 26
77 320 Przechlewo
tel. 59/83 34 301
fax. 59/83 34 631
e-mail: ug@przechlewo.pl
www.przechlewo.pl

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Przechlewie
ul. Człuchowska 60
77 320 Przechlewo
Tel. 59/83 34 405
e-mail: osir@przechlewo.pl
www.przechlewo.maxmedia.pl

Oficjalny portal internetowy Urzędu Gminy Przechlewo: www.przechlewo.pl

Wydawca:

Urząd Gminy Przechlewo
77- 320 Przechlewo, ul. Człuchowska 26

Tekst:

Bożena Kuczkowska

Zdjęcia:

Bożena Kuczkowska

Archiwum Gminy Przechlewo

Wykonawca map:

WYDAWNICTWO REGION, www.wydawnictworegion.pl

Opracowanie graficzne i przygotowanie do druku:

Drukarnia Wybrzeże. PPHU. J. i G. Lisiiecy

77 - 300 Człuchów, ul Rataja 4, www.drukarniawybrzeze.pl

biuro@drukarniawybrzeze.pl

Koordynator wydania:

Dariusz Szopiński - Inspektor UG Przechlewo

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Przedruk i powielanie w jakiegokolwiek formie jest zabronione.

Gmina Przechlewo
ul. Człuchowska 26
77 - 320 Przechlewo
tel. 59/83 34 301
fax. 59/83 34 631
e-mail: ug@przechlewo.pl
www.przechlewo.pl

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

WOJEWÓDZTWO POMORSKIE

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie.
Publikacja sfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Wdrażanie
Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru Lokalnej Grupy Działania – Naszyjnik
Północy z zakresu działania małe projekty objętego Programem Rozwoju
Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.